

ישמח ישראל

המבואר

מאמר מספה"ק ישמח ישראל
על פרשת השבוע
בתוספת ביאור והערות

חיי שרה

תוכן העניינים

מבוא	ד
ישמח ישראל	ו
הביאור	ט
תמצית המאמר	כב
הוראה למעשה בעבודת ה'	כד
בינת המאמר	כה
פניני ישמח ישראל	לב
אמרות ופנינים יקרים	לה

דברי רבינו ז"ע בענין לימוד דברי תורתו מתוך צוואתו הק'

...הנני מאמין באמונה שלימה כי מאהבת הקב"ה ומחסדו הגדול אשר חושב מחשבות לעזרת כל הנשמות אשר לא ידח ממנו נדח חלילה, ברחמי הרבים סבב כל הסיבה הזאת אשר ישמעו אנשים אשר קטנם עבה ממתני לקולי, ויבקשו תורה מפי נדכה ונכאה כמוני אשר נפלאה היא בעיני, למען אקיים מצות ושננתם לבניך אלו התלמידים, למען אשר לא ימחה שמי חלילה מישראל, ומדי זכרם בי יזכרוני לטובה למען להעלות משאול תחתיה.

לזאת אבקש ואתחנן בבכי ובתחנונים מעת אוהבי ורעי, אשר מסרתי נפשי עליהם, וכמעט רוב ימי חלדי הייתי משרת להם לעסוק לטובתם בכל האפשרות, זכרו נא לבקש רחמים על הדין נפשא עלובתא, ובכל עת אשר תהיו פנוים מצרכיכם ותעסקו במילי דשמיא, תזכרו נא גם אותי השפל והנדכה, אשר הייתי עמכם בצוותא חדא שנים רבות, לבקש רחמים על נשמת...!

כס"ד

פרשת חיי שרה תשפ"ה

גליון רג

שנה ה

התודה והברכה לכל המסייעים בהוצאת השיעור ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה מן השמים

לתשומת לב הלומדים היקרים והנכבדים.

שגיאות מי יבין, היות וקונטרסים אלו יוצאים לעת עתה בלחץ של זמן, ואין מספיק שעת הכושר להגיה את הקונטרס כמו שצריך, לכן אנו מודעים בזה שכל הקונטרס אינו מוגה, והוי דן את כל האדם לכף זכות. כמו כן נשמח מאד לקבל הערות והארות לתיקונים הוספות והשמטות וכל המצטרך

על פי הלכה אסור לעיין בגליון בעת אמירת קדיש (מ"ב ס' נו סק"א), בעת חזרת הש"ץ (מ"ב ס' קכד ס"ק יז-יח), בעת קריאת התורה (סימן קמו ס"ב), בעת שעוסק בתפילה או בברכה (מ"ב ס' קצא סק"ה).

לתגובות והערות ולכל ענייני הגיליון

03-9146666

פקס: 03-6162226

אימייל: hayismachyisroel@gmail.com

כמו"כ להשתתפות בהוצאות הגיליונות הבאים נא פנו בכתובות הנ"ל.

פטרון החודש

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' נתן נטע ז"ל ב"ר שמעיה הי"ד

שושיצקי

נלב"ע ט"ו חשוון תשס"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת המשפחה

זכות האדרת דבריו הק' של רבינו הגדול מאורן של ישראל
מרוך בעל הספה"ק ישמח ישראל זצוקלה"ה זיע"א, יעמוד
ליבותם להצלחה בכל העניינים אבי"ר

מבוא

יודע ה' ימי תמימים – חביב חייהם של צדיקים בעיני הקב"ה בעולם הזה ובעולם הבא.

שנזכה גם אנחנו ע"י האמונה בימי החשכות, להאיר גם עלינו אור ה' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל". ומסיים את מאמרו בדברי חיזוק: **"ובזה יוכל כל איש ישראל לחזק את עצמו אשר נזכה עוד לאור גדול, והעם ההולכים, שהמה חפצים להלון למעלה ולא לעמוד, והם עתה בחשך, ראו אור גדול"**.

במאמר זה יבאר רבינו יסודות גדולות ואיתנים בדרכי עבודת השי"ת במשנת החסידות, נקודת המאמר היא "חביבות חייהם של צדיקים בעיני הקב"ה" כיון שמוסרים את נפשם לרצון השי"ת, ולכן בעת שצריכים להסתלק מן העולם הקב"ה מזמין להם מסירות נפש ביחוד נפלא, ובזכות זה צדקתם עומדת לעד, להאיר לדורות הבאים להאיר להם מתוך חשיכה, שיהיו יכולים לחזק את עצמם. ובתוך הדברים יבואר עוד כמה ענינים כמובא בתוכן המאמר שלפני הביאורים.

רבינו זי"ע מביא במאמרו [הן באות א מכתב יד קדשו והן באות ו בדברות קדשו בשוה"ט] רק את

המאמר שלפנינו [אות א] הוא מכתב יד קדשו של רבינו זי"ע, מאמר זה דיבר רבינו בקדשו גם בעת עריכת שולחנו הטהור, [והוא בישמח ישראל אות ו] ושם הרחיב רבינו בביאור הדברים, והוא נכתב על ידי כותב המאמרים הגאון החסיד הרב מנשה פריימן ז"ל, בביאורים ובהערות וציונים הבאנו חלק מהדברים האמורים שם שמוסיפים אור ובהירות, ותוספת דעת ובינה בדברי קדשו.

רבינו פותח בדברי אביו הקדוש זי"ע, ועל פי דבריו מוסיף פירוש על המדרש, ומלבד התוספת ביאור בדברי המדרש שמוסיף רבינו, הוסיף רבינו עוד לבאר על פי הדברים מדרש פליאה: רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, ביקש לעוררן, אמר מה ראתה אסתר שתמלוק על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה ק' וכ' וז' שנה ותמלוק על ק' וכ' וז' מדינות. ודברי המדרש הם סתומים.

רבינו מחיה מתים במאמרו - ואומר בקדשו: "כי בא לחזקם באמונה השלמה מכוחו של אאע"ה

הכח של ראש חודש כסלו וכל החודש כולו, ולכן נקרא בשם 'שבת מברכים החודש'... ובמאמרו לראש חודש כסלו (אות א) כותב רבינו זלה"ק: חכמי המחקר אומרים שמחודש הזה הוא התחלת תוקף החשכות, ועל פי המבואר בספר שער הכוונות שר"ח נקרא ראש החודש, שהוא הראש מהחודש, והכל טמיר וגנוז בהמוח ובמחשבה תחילה, והכל בו נכלל, תוקף האור וההיפוך... ושם 'כסלו' מורה על החשכות, בבחינת 'כסלי מלאו נקלה', ואחר כך על התקוה ועל הבטחון, מלשון 'ה' יהיה בכסלך'... ובאמת בתוקף חשכת הגלות אין עצה אחרת רק להאמין באמונה פשוטה ושלמה, בבחינת ואמונתך בלילות, להאמין ברחמנותו שמרחם על כל נפשות ישראל, לבלתי ידח ממנו נדח, ומאשפות דלותינו ירוממונו, וכמאמר הכתוב כי אשב בחושך ה' אור לי, שמאמין אני בהחשכות שיאיר לי ה'. ועל ידי האמונה זוכה לישועה... ועל ידי האמונה ובטחון של מתתיהו ובניו זכו לאור גדול, לנס חנוכה במנורה, להאיר אור תורה ומצוות בלבות ישראל.

ומסיים שם רבינו **בכח סגולת החודש בכלל ובראש חודש בפרט:**

ובראש חודש שהוא הראש ובו נגנזו וצפון בכח כל ניסי החודש וכנ"ל, יוכל כל איש מישראל הרוצה ברצון אמיתי לצאת מאפילה מחשכות נפשו להרגיש האור הגנוז, ולהאיר לנפשו לילך בדרך החיים בקרן אורה אור תורה ומצוות, ולטהר מוחו ולבו לעבודתו ית"ש, אמן.

עיקרי הדברים של אביו הקדוש רבינו האדה"ז זי"ע, אבל האדה"ז דיבר אז בקדשו עוד דברים נפלאים עד מאוד והם מובאים במאורן של ישראל (וידא א) מהרב גרשון עמנואל הלוי סטאשעווסקי ז"ל בספרו גדולת הצדיקים (ה"א אות סג) שהביא שם את כל מה שדיבר אז בקדשו רבינו הזקן זי"ע, ולגודל חיבת הקודש הבאנו את הדברים ככתבם וכלשונם בבית המאמר אות א עיין שם וינעם לך. רבינו זי"ע כותב כאן בסיום מאמרו: **אף שלא יהיה מי שיכול להמתיק ה'גבורה' שגימטריא רי"ו, ולהמשיך חסדים ורפואה שלימה המרומוז בראשי תיבות רי"ו ר'פאינו י' ו'נרפא, אז יתעורר לנו זכות אברהם אבינו ע"ה שמרגלית היתה תלויה בצוארו וכל חולה הרואה אותה נתרפא, ושמש צדקה ומרפא בכנפיה, וזו היא האמונה השלימה, ויתעורר גם עלינו בשפלותינו, ונזכה גם אנחנו על ידי האמונה בימי החשכות, להאיר גם עלינו אור ה' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל.**

רבינו חותם את מאמרו הק' בביאור הכתוב 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול' - שמכח האמונה אפשר לצאת מחושך הגלות לאור גדול, אבל זה הוא רק להעם ההולכים - לאותם שאינם ישנים ועומדים על מקומם אלא הם הולכים - שהם **חפצים להתעלות...** והנה שבת זו הבעל"ט היא **שבת מברכים חודש כסלו**, [וכיון דכל שיתא יומין מתברכין מכח השבת, אם כן בשבת זו כבר טמון

ישמח ישראל

לכך נראה כמו שמצואר בספרים הקדושים לכך הוא לךך לדיקים האמיתים כשצא להם איזה שמחה ומה גם שמחה נפלאה המה מיוחדים השם ב"ה זכח השמחה הזאת (עי' ויק"ר כח, ו), וכמצואר בספר גור אריה (בראשית מו, כט), וכן כאשר שמעה שרה אמנו את הענין הנכבד מהעקידה, ושמעה גודל קדושת אברהם ויחזק בנה, וגודל מסירת נפשו לה', ויקרת ערך בנה, מתוך גודל שמחתה כלתה נפשה לה' אשר תזכה גם כן ליחוד נפלא כזה ולמסירת נפשה אל ה', ומגודל ההשתוקקות פרוחה נפשה ממנה ומתה.

וזהו ותמת שרה בקרית ארבע (כג, ט), היינו 'ציקרת' ארבע אותיות של שם הוי"ה ב"ה, ומילת 'ציקרת' הוא ממלות הפוכות כמו כשב כבש, 'היא חברון' היינו שנתחברה החלק אלקי שבקרבה להכלל, וכעין מיתת נשיקה (עי' ב"ר טו). ושאר תאמר שח"ו נתמעט על ידי זה שעה אחת משנותיה הקצובים לה, לכך חזר ופירש 'שני חיי שרה', שזה היה כל שנותיה והיו תמימים, ורק כן הוא מחסדי השי"ת. וכמצואר במדרש סוף סדר הזה (ב"ר סב, ט) על פסוק (תהלים קמ"ו, טו) יקר בעיני ה' הגותה לחסידיו, והיינו שמחבת הקב"ה מסבב להלדיקים וחסידים בעת פטירתם ענין מסירות הגפש על קידוש שמו ית' ויחוד נפלא, למען ילאו נשמתם בקדושה וצטתרה מתוך יחוד ה', אבל הכל יפה עשה בעתו (תהלת ג, יא), שאז הוא שעת פטירתם מעולם הזה מכוון ממש.

[א] במדרש רבה (ב"ר נח, ט) ויהיו חיי שרה וגו' (כג, ט) יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה (תהלים לז, יח) כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים וכו' יעויין סס. דבר אחר 'יודע ה' ימי תמימים' זו שרה שהיתה תמימה במעשיה, אמר רבי יוחנן כהדא עגלתא תמימתא, ונחלתם לעולם תהיה שנאמר ויהיו חיי שרה, מה צריך לומר שני חיי שרה באחרונה, לומר לך שהביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעולם הזה ולעולם הבא.

ופירש ב"ק אאמו"ר זלללה"ה זי"ע דברי המדרש הזה, בהקדם לפני דברי רש"י הקדוש ז"ל (כג, ט) וזה לשונו, נסמכה מיתת שרה לעקידת יאחזק, לפי שעל ידי צורת העקידה שנזמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט, פרוחה נשמתה ממנה ומתה. ודברים האלה לפי פשוטן המה תמוהים על שרה אמנו שהיה אברהם עפל לה זכבואה (שמ"ר א, ט), שתעגם נפשה על ענין מסירת נפש בנה החביב על קידוש שמו יתברך. וביותר תמוהים המה לפי דברי המדרש רבה (ויק"ר כ, ט) שמצואר שם שילחך חזר אל אמו וסיפר לה כל הדברים ואמרה לו לולא המלאך זכר היית שחוט ואמר לה הן, אמה ששה תקיעות ולא הספיקה לגמנן עד שמתה, היתכן אחרי שראתה כי בנה חי הוא ורק שהיה לו רצון אמיתי למסור נפשו על קידוש שמו יתברך, מזה תעגם נפשה ח"ו כל כך עד שמתה.

הקדושה היא נלחית כך שנותיהם של האדויקים המה נלחיים וזכורים לעולם צעת האורך.

זוה פירוש הפסוקים של אחרי פסוק הג"ל (תהלים ז),
 (ט) לֹא יִבְשׁוּ צֵעַת רַעָה, היינו שנותיהם יאירו לעולם
 'צעת רעה' בזמן החושך שלא נבוש, 'צימי רעבו יצבעו'
 צעת שלא יהיה מי שימשיך וישפיע שפע לכלל ישראל
 אז יאיר אור ימי שני חיי האבות.

ועל דרך רמז הראשי תיבות 'יבשו צעת רעה הוא
 ר"צ, היא הקליפה המשכחת, והוא הטעוה של רבי אלעזר
 בן ערך (שבת קמ"ז) באותיות ד"ז כ"מ מהחודש הזה לכ"ס
 (שמות יב, ב), שמספרם ל"א מספר השם הקדוש (סידור קול
 יעקב כונת מלות מוחה), היינו שקליפה זאת משכחת התורה
 ושמנו של הקב"ה, ולאחא אף שנהיה צעת החושך, והשכחה
 שולטת מלד הקליפה רח"ל, אז יגן זכותם ויאיר לנו אור
 היום משנותיהם שלא נבוש, ושנזכור בתורת ה' ויחוד שמו
 יתברך, הוא אלוקינו והוא עשנו ואל יעזבונו ואל יטשנו.
 וצימי רעבו י' יצבעו ראשי תיבות ר"י, היינו אף שלא
 יהיה מי שיכול להמתיק ה'גבורה' שגימטריא ר"י (עי'
 תיקון"ו כה: קכ"ז), ולהמשיך חסדים ורפואה שלימה המרומוז
 בראשי תיבות ר"י ר' פאיו י' ו'רפא (שער הטוהט דרושי
 העמידה דרוש ו), אז יתעורר לנו זכות אברהם אבינו ע"ה
 שמרגלית היתה תלויה בזוארו וכל חולה הרואה אותה
 נתרפא (ב"ב ט"ז), ושמש דקה ומרפא בזנפיה (מלאכי ג, כ),
 וזו היא האמונה השלימה, ויתעורר גם עלינו בשפלותינו,
 וזכה גם אנחנו על ידי האמונה בימי החשכות, להאיר
 גם עלינו אור ה' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה
 שלימה לנו ולכל ישראל.

ואולי מרומז מדברינו אלה בדברי המדרש (ב"ב נח,
 ג) רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, ביקש
 לעוררן אמר מה ראתה אסתר שתמלך על שבע ועשרים
 ומאה מדינה (עי' אסתר ב, יז), אלא תבוא אסתר שהיתה
 בת בתה של שרה שחיתה ק' וק' וז' שנה ותמלך על ק'
 וק' וז' מדינות. ודברי המדרש הם הסומים.

זוה הוא כונת המדרש שחביב לפני הקב"ה חיייהם
 של אדויקים 'בעולם הזה' היינו כל ימי חיייהם בעולם
 הזה, 'ולעולם הבא' פירוש צעת הסתלקותם ועליהם
 מעולם הזה לעולם הבא גם אז חביב לפני חיייהם, שלא
 ימותו בצחינת מיתה, רק בצחינת יחוד השם וכנ"ל, עד
 כאן לשונו הקדוש.

ובדבריו הקדושים נוכל לפרש דברי המדרש כמו
 שפירש רש"י בהמדרש (ב"ב נח ג), ועי' מתנות כהונה טס) שלשון
 שני חיי שרה מורה על ב' מיני חיות בעולם הזה ולעולם
 הבא, היינו למה עושה כן הקב"ה ליראיו, הוא מחסדו
 הגדול ומאהבתו אל ימי חיי האדויקים, לאחא מזמין להם
 יחוד נפלא ומסירות נפש למען ימסרו נפשם על קדושת
 שמו יתברך, ממילא הם כנהרגים ונשבחים ונשחטים
 על קדושת שמו יתברך בלא זמנם שזכותם עומדת לעד,
 ממילא נשאר השנים האלה לעד, לזרוח בחושך אור
 לישרים בזמן החשכות בימים האלה, אשר מפגיע און
 בעדינו, ואור עיני האדויקים שהיו לנו לאור להאיר בחשכות
 הגלות גם הם און אחנו כי נסעו למנוחה, אז הקב"ה
 מופיע אור שנותיהם של האדויקים האלה שמסרו נפשם
 על קדושת שמו ית'.

זוה הוא פירוש המדרש 'שחביב חיייהם של אדויקים
 בעולם הזה' היינו כל זמן שהם אחנו בעולם הזה זה
 הוא פעם ראשון ימי חיייהם, ופעם השני הוא אחר
 הסתלקותם מאיר עוד הפעם חיייהם, היינו אף לאחר
 הסתלקותן שנסתלקו מעולם הזה, אבל ימי חיייהם המה
 אפונים בדיקע להאיר לנו מתוך חשיכה, וכמו שנאמר
 (בבבאית יח, כב) ואברהם עוודנו עומד לפני ה', ותרומו עד
 כען משמש בלבו קדם ה', וזה הוא שני פעמים חיים.

ובן מבואר במדרש רבה (ב"ב טב, א) ואלה ימי שני חיי
 אברהם (כה, ז) כתיב יודע ה' ימי תמימים זה אברהם
 שנאמר (בבבאית יח, א) והיה תמים, ונחלתם לעולם תהיה
 וכו' שחביב הקב"ה שנותן של אדויקים וכתבם בתורה כדי
 שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם, היינו ששמו שהתורה

ראתה' באיזה זכות מלכה אסתר שהיא בחינת הסתרת פנים (חולין הל"ט), סוף כל הגסים סוף הלילה (יומא כ"ט), המרומוז לחשכות תוקף הגלות, באיזה זכות נזכה אז למלכות שמים, ותמלוד אתה מהרה לבדך על כל מעשיך, כאשר אין לנו זכות ולא מנהיג ולא מעורר, בזכות ימי שני חיי האבות הקדושים, שהופיעו אור על ימי החושך להאיר אותנו מתוך חשיכה.

ובזה יוכל כל איש ישראל לחזק את עצמו, אשר נזכה עוד לאור גדול, והעם ההולכים, שהמה חפצים להלך למעלה ולא (עומדיו) לעמוד, והם עתה בחשך, ראו אור גדול (ישעיה ט, א). (כת"ק)

אולי רמז לנו שרבי עקיבא שנאמר עליו (איוב כח, י) וכל יקר ראתה עינו זה עינו של רבי עקיבא (במדב"ר יט ו, הנחומא חוקת ח), היינו שנתן ענינו בכל יקר שיש בכלל נפשות ישראל ופרט בכל אחד ואחד מישראל להוציאה מזולל, על דרך ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה (ירמיה טו, יט ופירש"י). וכאשר היה 'יושב' ודורש, וידוע מאמר חז"ל (מגילה כ"א). רבות מעומד הקות מיושב, היינו שהביט על הדורות האחרונים האלה ועל קושי שעבוד הגלות מכל כד, והצבור מתגמנס באין מקיץ להם, וכמבואר במדרש (שהש"ר ה, ב) אני ישינה (שה"ש שם) בגלות, כי אין להם מקיץ לעוררן לחזק לבם הנדכא והנכאה, 'ביקש לעוררן' שאל יתיאשו את עצמם מן הגאולה. 'אמר מה

הביאור

מכוא ותוכן המאמר: הכיב חייהם של צדיקים בעולם הזה להגין על הדור ולהאיר להם את אור האמונה, וכן אף לאחר הסתלקותן שנסתלקו מעולם הזה, אבל ימי חייהם המה צפונים ברקיע להאיר לנו מתוך השיבה להתחזק על ידם בתוקף האמונה.

- עומק המכוון בדברי המדרש ששרה אמנו מתה בגלל מעשה העקידה.
- דרך צדיקים האמיתיים כשבא להם איה שמה ומה גם שמחה נפלאה המה מיחדים השם ב"ה בכח השמחה הזאת.
- תמימות בחייהם ושנותיהם של צדיקים, על ידי השתוקקותם ודבוקתם בה' וגודל חביבות חייהם בעולם הזה ובעת הסתלקותם לעולם הבא.
- למה מזמין הקב"ה לצדיקים שישתלקו מהעולם מתוך יחוד עילאה, ואיזה התכלית יש לנו בזה.
- מסירות נפשם של צדיקים והתבטלות אל רצון ה' בתכלית הביטול, וכיסופי נפשם להיבטל ולהתכלל באור ה'.
- זכר צדיקים לברכה - וצדקתם עומדת לעד, כמו שהתורה הקדושה היא נצחית כך שנותיהם של הצדיקים המה נצחיים וזכורים לעולם בעת הצורך.
- איך נוכל להמשיך גם עלינו רפואות וישועות, חסדים טובים ופרנסה טובה, בכח המרגלית שהיתה מונחת על צווארו של אברהם אבינו ע"ה שכל הרואה אותה נתרפא.
- אף שנהיה בעת החושך של תוקף הגלות, והשכחה שולטת מצד הקליפה רח"ל, אז יגן זכותם ויאיר לנו אור היום משנותיהם שלא נבוש, ושנזכור בתורת ה' יחוד שמו יתברך, הוא אלקינו והוא עשנו ואל יעזבנו ואל יטשנו.
- איך, ובמה ביקש רבי עקיבא על ידי שנות חייה של שרה אמנו לעורר מרדם ישנים - לעורר את כל אחד מישראל הישן מתוקף אורך הגלות ומרירותו הקשה.
- העם ההולכים בחושך ראו אור גדול - אותם ההולכים ממדרגה למדרגה ואינם עומדים במקומם יזכו בכח האמונה לראות אור גדול יותר.

ואמרו במדרש: זהו שאמר הכתוב: **יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה** (תהלים לז, יח). ה' מכיר ומחבב את ימיהם של הצדיקים התמימים, שהם ימים מלאים מעשים טובים, ואת שכרם המוכן להם לנחלה ינחלו לנחלה לעולם הבא (רש"י). ודורש המדרש 'ימי תמימים' ימים של תמימות, כלומר **כשם שהצדיקים עצמם הם תמימים** ושלמים, **כך גם שנותם תמימים** ומלאים במעשים טובים, ותואמים ושויים אלו לאלו בשלמותם ויופי מעשיהם

דברי המדרש על הפסוק ויהיו חיי שרה וגו', למה צריך הכתוב לומר שנה בכל פרט ופרט, וגם למה חזר הכתוב לומר 'שני חיי שרה' כאחרונה.

[א] אמרו חז"ל **במדרש רבה** (נח, א) על הכתוב: **ויהיו חיי שרה** מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים **וגו'**. ויש להבין למה היה צריך להזכיר שנה בכל פרט ופרט ולא אמר 'מאה ועשרים ושבע שנים'? וגם למה חזר הכתוב לומר עוד פעם 'שני חיי שרה'?

שחביבים חייהם בעולם הזה, ומה שחזר עוד פעם ואמר: 'שני חיי שרה' - לומר ששמורים וחביבים ימיהם לעולם הבא (רש"י על המדרש).¹

ויש להבין מה בא המדרש ללמדנו בזה, שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום לעולם הבא, הרי שם הצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה, ואיזה חביבות מיוחדת יש להקב"ה מחייהם של צדיקים לעוה"ב? ואיזה תועלת ולימוד יש לנו ללמוד מזה?.

כדי לבוא לביאור הדברים מקדים להביא את דברי רש"י² ל כסיבת מיתתה של שרה מחמת בשורת העקידה, והתמיהות הגדולות שיש בזה.

ופירש כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע את עומק כוונת דברי המדרש הזה, בהקדם לפרש דברי רש"י הקדוש ז"ל וז"ל: למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק, שמיד לאחר פרשת העקידה כתב הכתוב על מיתתה של שרה קודם שאמר מתי, ואין חזר אברהם לביתו מהעקידה, לפי שמעשה העקידה

הערות וצינונים

הקדים להביא גם את הפירוש הראשון במדרש כיון ששם מבואר את גודל צדקתה, שהיתה זכה נקיה בתכלית השלמות ללא שום פגם ורוב כל שהוא (כנ"ל בהערה א), ואת זה צריך רבינו בשביל הקושיא דלהלן.

וראה עוד במדרש הגדול שדורש את הפסוק לפניו ולאחריו, ומבאר יותר את גודל צדקתה של שרה אמנו: מפני מה מונה שנותיהם של ראשונים מקוטעים? אלא ללמדך שכל יום ויום שקול כנגד הכל, וכן אתה מוצא באמנו שרה, מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, שהיתה בת מאה כבת עשרים בכח, ובת עשרים כבת שבע בצניעות וטהרה, והיתה בת שבע כבת עשרים בדת, ובת עשרים כבת מאה בצדקות, ללמדך שהמאה שקולה כעשרים וכשבע, והשבע שקולה כעשרים, והעשרים כמאה, עכ"ל.

וכו' יעויין שם³. והמדרש מיישב עוד: דבר אחר לפרש את הקשר של הפסוק עם שרה אמנו: יודע ה' ימי תמימים, זו שרה שהיתה תמימה במעשיה ללכת אחרי רצון בעלה. **אמר רבי יוחנן, שרה אמנו הלכה בתמימות ונאמנות אחרי בעלה כהדא עגלתא תמימתא** כמו עגלה תמימה, ההולכת אחרי אמה בלי שום סטייה, כן הלכה שרה אחרי אברהם. **ונחלתם לעולם תהיה** - זו שרה שהיא נוחלת חיי העולם הבא, **שנאמר ויהיו חיי שרה, ואחרי שכבר אמר בתחילת הכתוב 'ויהיו חיי שרה' א"כ מה צריך לומר עוד פעם 'שני חיי שרה' באחרונה** - בסוף הפסוק? **לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעולם הזה** בגלל צדקתם ומעשיהם הטובים, **וחביב חייהם של צדיקים לפני הקב"ה גם לעולם הבא** - ששם הם נוטלים שכרם. וזהו כוונת הכתוב: 'יודע ה' ימי תמימים' - שהקב"ה מכיר ומחבב את ימיהם של הצדיקים התמימים בעולם הזה, 'ונחלתם לעולם תהיה' - לעולם הבא, ומה שאמר הכתוב בפעם הראשונה: 'ויהיו חיי שרה' - לומר

א. רבינו מציין לעיין שם במדרש, כי המדרש ממשיך שם לבאר כי לכך נאמר במנין שני חיי שרה, שנה שנה בכל פרט ופרט, לומר לך כי כשהיתה בת עשרים שנה היתה כבת שבע שנים לנוי, ובת מאה שנים היתה כבת עשרים שנה לחטא, מה בת עשרים שנה לא חטאה שהרי אינה בת עונשין דיני שמים למטה מעשרים שנה, אף בת מאה היתה נקיה בלא חטא (וכל זה הובא גם ברש"י"ב). וראה בזה"ק ריש פרשה זו שכתב גם כעין דברי המדרש. ומזה יש לנו ללמוד את גודל צדקותה של שרה אמנו, שהיתה נקיה בלא חטא תחילתה ועד סופה. [ובזה תגדל הקושיא שרבינו יקשה להלן, ראה בביאור הסמוך ולהלן באות ד].

ב. עיקר דברי רבינו הוא לבאר את הפירוש השני במדרש שלשון 'שני חיי שרה' מורה על על שני מיני חיות, בעולם הזה ובעולם הבא, ורבינו יבאר את עומק הכוונה בזה, אבל

היכן היית בני? **וסיפר לה את כל הדברים** שלקחו אביו להעלותו לעולה במצות השי"ת, ואף כבר העלה אותו על המזבח לשחטו, אבל כאשר לקח אברהם אבינו את המאכלת קרא לו מלאך אלקים מן השמים ואמר לו 'אל תשלח ידך אל הנער', **ואמרה לו** בשאלה, האם **לולא המלאך כבר היית שחוט?**, השיב לה יצחק **ואמר לה הן** - כן, וכששמעה שכמעט כבר היה יצחק נשחט **צוחה ששה תקיעות** - שלושה בכיות כנגד שלוש תקיעות ושלושה יבבות כנגד שלוש תרועות, **ולא הספיקה לגמון עד שמתה**^ה. ועל אלו דברי המדרש קשה עוד יותר, **היתכן אחרי שראתה כי בנה חי הוא** ועומד לפניו ומדבר עמה, **ורק אדרבה היה לה לשמוח שהיה לו רצון אמיתי למסור נפשו על קידוש שמו ית'**, ואיך יתכן שלא רק שלא שמחה על זה שיש לה בן צדיק כל כך, אלא

גם לה את מיתתה, **שעל ידי בשורת העקידה** ששמעה שרה **שנזדמן בנה לשחיטה, וכמעט** רק דבר מועט היה שמנע את הדבר וגם **שלא נשחט**, נבהלה מאד, ועל ידי כן **פרחה נשמתה ממנה ומתה**. **דברים האלה** אי אפשר להבינם **לפי פשוטן**, כי **המה תמוהים** מאד, כי איך אפשר לומר **על שרה אמנו** שהיתה צדקנית גדולה מאוד עד כדי **שהיה אברהם טפל לה בנבואה**^ה, והקב"ה צוה לאברהם: כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה. ואיך יתכן **שהיא תעגם** ותצטער **בנפשה על ענין מסירת נפש של בנה החביב** על שהסכים בדעתו למסור את נפשו **על קידוש שמו ית'?** **וביותר תמוהים המה** (עיין להלן הערה ח) דברי המדרש **לפי דברי המדרש** במקום אחר (ויקרא כ, ב), **שמבואר שם שיצחק בעצמו חזר** לאחר העקידה **אל אמו**, ושאלה אותו

הערות וציגונים

תקיעות בראש השנה, לפי שהשופר בר"ה בא להזכיר עקדת יצחק, לכן היו ששה תקיעות כנגד ששה קולות דשרה שהיה על ידי העקידה. אבל בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב) מבואר ששרה בכתה שלושה בכיות ושלושה יללות, ולא הספיקה להשלים את קולה עד שמתה.

ו. בספרים הקדושים מבואר שנסיון העקידה נקרא בשם 'עקידת יצחק' שהוא על שם יצחק בלבד ולא גם על שמו של אברהם, כיון שנסיון זה היה קשה [בחלק האמונה ולא בחלק המעשה ודו"ק] ליצחק יותר מאשר לאברהם, כי אברהם אבינו שמע זאת מהקב"ה, ואף שהוא נסיון קשה מאד, אבל סוף כל סוף הרי שמע זאת מהקב"ה בכבודו ובעצמו, אבל יצחק אבינו שמע זאת רק מאברהם אביו, והיה יכול להרהר אחר רבו ולא הרהר, וזה נסיון כפול ומכופל, כי מלבד הנסיון לקיים את רצון ה' אף שאינו מובן כלל, יש עוד נסיון באמונת המסורת, להאמין לדברי אביו שכך הורה לו השי"ת.

וזה מרומז להלן במה שכותב רבינו: **כאשר שמעה שרה אמנו את הענין הנכבד מהעקידה, ושמענה גודל קדושת אברהם ויצחק בנה, וגודל מסירת נפשם לד', ויקרת ערך בנה** וכו', הרי שהוא מציין בנפרד את יקרת ערך בנה לבד מקדושתם ומסירת נפשם של אברהם ויצחק, והיינו 'גודל יקרת ערך

ג. כן הביא רש"י^ל (והוא מדברי המדרש שמו"ד א, א) לעיל בפרשת וירא על הכתוב (בראשית כא, יב): 'כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה' - למדנו מזה שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות, והיא היתה עיקר. ומבאר המהרש"א (ח"א מגילה ד:). דהראיה היא ממה שאמר הכתוב שמע 'בקולה' ולא אמר סתם שמע, שבא לומר שישמע בקול הרוח הקודש שבה.

ד. הרי כל רצונם של הצדיקים היא בחינה של 'נכספה וגם כלתה לחצרות השם' ואם אברהם אבינו עמד בנסיון זה, איך יתכן לומר ששרה שהיתה בבחינה מסוימת גדולה ממנו, שלא תעמוד בנסיון זה? וזהו הטעם שהקדים רבינו את החלק הראשון של המדרש אעפ"י שבא לבאר בעיקר את החלק השני, כיון שבא להגדיל את התימהון, איך יתכן לומר ששרה הצדקת הגדולה שהיתה נקיה בלא חטא ופגם כלשהו לא תעמוד בנסיון כזה, שזהו מגמת ותכלית רצונם של הצדיקים?

ה. בפירוש 'עין יוסף' על המדרש מבאר את עומק הכוונה של הששה תקיעות: דמדאורייתא (ר"ל מספך דאורייתא) אנו תוקעים שלש של שלש קולות, דהיינו ג' תרועות, ובכל תרועה פשוטה לפניו ופשוטה לאחריה, נמצא שמנין הפשוטות הם ששה, והם הם הנקראים 'תקיעה' וכנגד זה נצטוינו בששה

את השם ב"ה בכח השמחה הזאת, ומקבלים עליהם עול מלכות שמים באהבה, ולמסור נפשם על קדושת שמו ית' וכמבואר בספר גור אריה (בראשית מו, כט^ט), ועל כן כאשר שמעה שרה אמנו את כל הענין הנכבד מגודל המסירות נפש שהיה במעשה העקידה כפי [המבואר במדרש שם] שסיפר לה יצחק על כל השתלשלות הדברים, ואת גודל הקושי שהיה להם בדרך עד שהגיעו אל אותו ההר המיוחד שבחר ה', ושמעה את גודל קדושת אברהם ויצחק בנה, שהלכו שניהם יחדיו בתכלית ההתבטלות אל רצון ה', וגודל מסירת נפשם לה', זה לשחוט וזה להישחט, ושניהם עשו זאת בשמחה רבה מתוך אהבת ה' והשתוקקות לעשות רצונו^י, ויקרת ערך בנה שקיבל את דברי אביו ומסר את נפשו להישחט בלב שלם, לכן מתוך גודל שמחתה על אברהם ואביו וביותר על יצחק ואביו (כנ"ל בהערה

הערות וציונים

את מרכתבו ויעל לקראת ישראל אביו גושנה וירא אליו ויפול על צואריו ויבך על צואריו עוד'. כותב רש"י ל': "אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, ואמרו רבותינו שהיה קורא את שמע". וכתב על זה המהר"ל בספרו גור אריה, וזלה ק: אמנם יש לדעת ענין קריאת שמע שהיה קורא... לפי שכאשר בא יעקב וראה את יוסף בנו מלך, בא בלבו אהבתו ויראתו של הקב"ה, איך מדותיו הם טובות ושלימות, ומשלם שכר טוב ליראיו, "וזהו מדת החסידים אשר יקרה להם טוב, מתדבקים אל הקב"ה על הטובות והאמת שעשה עמהם". וזהו 'קריאת שמע' שבו נזכר ייחוד מלכות שמים ואהבתו, וראוי היה לקרות ק"ש כאשר בא אליו יוסף אחר הצער הגדול אשר היה לו בעבורו ועתה ראה אותו מלך, היה אוהב את הקב"ה אשר עושה לו זה, וקבל מלכותו ואהבתו ויראתו, וזהו נכון למבין. עכלה ק.

י. כל הפירוש הזה הוא על פי דברי רש"י ל' בפרשת העקידה (ענין שם בפסוקים ג' ו' ח'). ומה שכתבנו ששרה אמנו התכללה את עצמה במעשה העקידה עם מסירות נפשם של אברהם ויצחק, הוא עפ"י דברי הרה"ק המגיד מקאזניץ שיובא להלן בביאורים אות יב יעו"ש.

שמחה תעגם ותצער נפשה ח"ו כל כך עד שמתה? והגם שדרך האדם להיבהל כאשר ישמע שכמעט נעשה לו דבר חמור מאד^א, אבל כאן כשראתה אותו לא היתה צריכה להיבהל ולהצטער כלל^ב.

ביאור מאביו רבינו הזקן זי"ע על דברי המדרש בהקדם ביאור עמוק בכונת רש"י ל' בהתבוננות איך הקב"ה מסבב לצדיקים שבהגיע זמנם להסתלק מן העולם יזכו לכחינת מסירות נפש בעת מיתתם, לגודל השתוקקותם בכלות הנפש לה'.

לכן נראה לבאר את כל זה כמו שמבואר בספרים הקדושים על פי מה שכתב המהר"ל, דכן הוא דרך צדיקים האמיתים, כשבא להם איזה שמחה כל שהוא ומה גם כל שכן וקל וחומר כאשר בא להם שמחה נפלאה גדולה ומיוחדת, אינם שמחים עם שמחתם של עצמם, אלא תיכף ומיד המה מיחדים

הנסיון של יצחק יותר משל אברהם בחלק האמונה^א, כי אברהם אבינו האמין בזה בהש"ת, ואילו יצחק אבינו האמין בזה בה' ובמשה עבדו, (ענין על כך בחת"ס עה"ת ועוד).

ז. כך פירש המהר"ל בספרו גור אריה על התורה. שזהו דרכו וטבעו של האדם להיבהל כאשר ישמע שכמעט קרה לו דבר חמור מאד [ועיין בסמוך].

ח. על אף דברי המהר"ל לדעיל כותב רבינו שקושיא זו גדולה יותר מהראשונה, כי כל זה הוא רק כאשר האדם שומע על מקרא חמור, מפי אחר ואין בעל המקרה לפניו, אז הוא מתבהל ביותר כי חושש מאד לחייו, ויתכן שקודם שיספיקו לומר לו שיצא מכלל סכנה, זיקק לו הבשורה הזאת, ואפילו עד כדי מיתה רח"ל, וזהו אכן טבע העולם. אבל המהר"ל דיבר לפי דברי המדרש (תנחומא סימן כג) שהשטן בא לומר זאת לשרה ולא יצחק, אבל לפי דברי המדרש (ובה בפרשת אחרי הני"ל) שיצחק בעצמו סיפר לה את כל הדברים, אל"כ הוא תמוה ביותר, למה נבהלה כל כך, הרי עוד יוסף חי והוא עומד לפניו במלוא קומתו?.

ט. על הכתוב בפרשת ויגש (בראשית מו, כט): 'ויאסור יוסף

שנתחברה החלק אלקי שבקרבה לתוך הכלל, שנסתלקה מתוך כלות הנפש אל ה', והוא **כעין מיתת נשיקה**, שהנשמה יוצאה מהגוף בכלות הנפש והתדבקות אל ה'. **ושמא תאמר** שאם כן ח"ו מתוך היחוד הגדול בכלות הנפש אל השי"ת **נתמעט על ידי זה שעה אחת משנותיה הקצובים לה**, כי לולא זאת היתה יכולה לחיות עוד? **לכך חזר** הכתוב **ופירש** עוד פעם באחרונה **'שני חיי שרה'**, לומר בזה שלא החסירה אפילו יום אחד משנותיה, כי זה **היה כל שנותיה** שהקציב לה השי"ת, וכל שנותיה שהקציבו לה **היו תמימים** בתכלית השלמות ולא נחסר מהם אפילו אחד, ומה שנראה שמתה בפתע פתאום על ידי מה ששמעה מבשורת העקידה, כי **רק כן הוא מחסדי השי"ת** שבהגיע זמנה להסתלק מן העולם, שתסתלק מתוך יחוד ה' ומסירות נפש. **וכמבואר במדר רבה סוף סדר הזה** בפרשת חיי שרה (ב, סב) **על פסוק** (תהלים קטז, טו): **'קבר בעיני ה' המותה לחסידי'** שהקב"ה מביא שמחה לצדיקים

הערות וציורים

אחד שהוא באחדותו, והכל בד' שמהן כחדא. וזה נאמר בשרה אמנו 'תמת שרה בקרית ארבע' בד' שמהן ה' אלקינו ה' אחד. שהיא כיוונה בשמעה העקידה שנעשה היחוד העליון, וכללה עצמה בהיחוד, רק כיון שלא היה בה מעשה נשאה הנשמה למעלה... כי הגוף בעולם הזה צריך לפתילה להיות דבק כאן, ובזה נשאר כאן, כי יש איזה מחשבה שממשיכו למטה, אבל אברהם ויצחק שהיו דבקים בגוף דיצחק, נשאר חלקם בגוף... עכלה"ק הנצרך לענינו.

יג. עומק המכוון בזה הוא על פי מה שאמרו במדרש (בי"ב, סב, ב): מה בין מיתת נערים למיתת זקנים? ר' יהודה אמר, הנר הזה בשעה שהוא כבה מאליו יפה לו ויפה לפתילה, ובשעה שאינו כבה מאליו רע לו ורע לפתילה. רבי אבהו אמר, התאנה הזו בשעה שהיא נלקטת בעונתה יפה לה ויפה לתאנה, ובשעה שהיא מתלקטת שלא בעונתה רע לה ורע לתאנה. הרי שמיתתה שלא בעונתה הוא סימן ודבר רע. ואין יתכן ששרה אמנו נסתלקה בפתע שלא בעונתה?

ו), **כלתה נפשה לה'**, והשתוקקה מאד **אשר תזכה גם כן ליחוד נפלא כזה ולמסירת נפשה אל ה', ומגודל ההשתוקקות** כלתה נפשה לה' **ופרחה נפשה ממנה ומתה**, ונמצא על ידי זה שמתוך כלות נפשה לה' גם היא התכללה ביחוד הנפלא ובמסירות הנפש של העקידה.

לפי זה מבאר את הפסוק 'ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון' ואת הפסוק שהביא המדרש על זה 'ודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה'.

וזוהו שאמר הכתוב להלן: **'ותמת שרה בקרית ארבע'** (כג, ב) **א**. שלא בא הכתוב לומר רק את 'מקום' פטירתה אלא ביותר בא לומר את 'אופן' פטירתה, **היינו** שהסתלקה בכלות הנפש מתוך התדבקות **"ביקרת ארבע אותיות של שם הוי"ב"**, ואף שכתוב 'בקרית' אפשר לקרוא 'ביקרת' כי **מילת "בקרית הוא ממלות הפוכות כמו כשב כבש**. וזהו שממשיך הכתוב ואומר **'היא חברון'**, **היינו**

יא. בגמרא עירובין (ננ: והביא רש"י כאן) אמרו בגמרא, ששם העיר היא 'חברון' והיא נקראת בלשון הכתוב גם בשם 'קרית ארבע', והוא על שם ארבע ענקים שהיו שם וכו', או על שם ארבע זוגות שנקברו שם. ומזה יש ללמוד שהשם 'קרית ארבע' לא בא רק לגלות את שם המקום, אלא לדרשה אתה, ורבינו דורשה על ענין אופן פטירתה והסתלקותה של שרה אמנו.

יב. **הרה"ק המגיד מקאזניץ** זי"ע מבאר בספרו הק' אור ישראל (תיקו"ז תיקון יח לד): שני דברים. **א**. ששרה אמנו נתכללה במעשה העקידה ביחוד העליון והנורא. **ב**. מדוע אברהם ויצחק לא נתפרדה מהם נשמתם על ידי היחוד הגדול שעשו במעשה העקידה כמו שהיה לשרה אמנו?, וזה לשונו הק': **"בקריאת שמע אנו אומרים הוי"ה אלקינו"**, היינו שהוא במחשבה להיות אלקנו, וזה אה"ה, אנה זמין למהו ולאתנגליא, הוא ה' אחד בא"ח דל"ת עם הכנסת ישראל. אבל במוסר אומרים ה' אלקינו הוא - כשמתייחד באדני ומתפשט עלינו הוא כשם

על קידוש שמו ית' ויחוד נפלא, וכל זה למען שיזכו שיצאו נשמתם ששמרו עליה כל חייהם, בקדושה ובטהרה מתוך יחוד ה', כפי שהיתה שאיפתם ותשוקתם כל ימי חייהם^{טו}, אבל חלילה

ביום פטירתם^{טז}, והשמחה היא היינו שמחיתת הקב"ה שמחבב את הצדיקים מסבב להצדיקים וחסידים שהתהלכו כל ימיהם בצדקות וחסידות, שיבוא להם בעת פטירתם ענין מסירות הנפש

הערות וצינים

והוא אמרו וראית את אחורי לפני לא יראו עכ"ל (וע"ע פורדס רימונים להרמ"ק שער כג, פרק כח) וראה עוד בבית המאמר אות א. ולפי"ז מובן כאן דברי רבינו שכל חיי הצדיקים הם בבחינת 'נכספה וגם כלתה נפשם' לחזות בנועם אור השם, אלא שהקב"ה רוצה בקיומם ולכן אינו מטעימם אלא בבחינת 'וראית את אחורי', ובעת הסתלקותם זוכים לאור פנים ממש ובהם הם מסתלקים מן העולם, כמו שכתוב כי לא יראני האדם וחי.

טז. במדרש שם הובא על הפסוק: 'ויגוע וימת אברהם בשיבה טובה זקן ושבע'. מעשה נפלא, וכנראה שרבינו רומז כאן בדבריו לזה, וכך הם תוכן דברי המדרש: רבי חיית הגדול (וי"א ר' יוסי בן חלפתא) ותלמידיו היו רגילים להשכים וללמוד כל יום באשמורת הבוקר תחת עץ תאנה של איש אחד, אותו איש היה משכים גם הוא ומקדים לבוא לפניו, כדי ללקוט את התאנים שנתבשלו וראויות להילקט, כשראו איך שהוא מקפיד כל יום לבוא ולהקדים, אמרו אלו לאלו, שמא מפני שחושדנו שנאכל מהתאנים שלו לכן הוא מקדימנו, על כן בואו ונשנה את מקומו, וכך עשו והחליפו את מקומם. למחר בא אותו אדם ללקוט את התאנים ולא מצאם, הלך וחיפש אחריהם עד שמצא אותם במקום אחר, ניגש אליהם ואמר להם רבותי: מצוה אחת היתה לי שהייתם יושבים תחת העץ שלי ומזכים אותי בלימוד שלכם, ועכשיו מנעתם אותה ממני, ושאל אותם מדוע עשיתם כן? ענו לו, כיון שחשבנו שמא אתה חושד אותנו. אמר להם חס ושלום! אלא אומר לכם מדוע אני משכים ומקדים תמיד לבוא, כי התאנים הראויים לאכילה, אם ממתנים עד שתזרח עליהם השמש מיד הם מתלעים, ופייסם בדברי בקשה שיחזרו אליו, וחזרו למקומם הראשון, וכדי להוכיח להם את מה שאמר, למחרת לא השכים לבוא אלא המתין עד שייסמו את לימודם ואח"כ בא, וזה היה כבר לאחר זריחת השמש, והראה להם איך שהתאנים התלעו. באותה שעה אמרו החכמים האלה: בעל התאנה יודע מתי היא זמן הלקיטה של כל תאנה ותאנה ללקטה, כך הקב"ה יודע אימתי היא עונתן של צדיקים להסתלק מן העולם, ומסלקן כל אחד בימיו לפי השלמת תפקידו בעולם, ולא לפי מספר שניו.

יד. במדרש שם איתא: דמהפסוק 'יקר בעיני ה' המוטה לחסידיו' למד בן עזאי כי קשה לפני הקב"ה לגזור מיתה על הצדיקים, מה הקב"ה עושה? הוא מראה להם מתן שכרם כדי שיתבעו הם את מיתתן בפניהם, ואימתי הוא מראה להם זאת? סמוך למיתתן, וזהו שכתוב 'המוטה לחסידיו' - שבשעת מיתה מראה להם את שכר חסידותם, ואותה שעה הם רואים ושוחקים, לפיכך נאמר: 'ותשחק ליום אחרון' שהתורה משמחת את עוסקיה ושומריה ביומם האחרון, והם מתים מתוך שביעות רצון, כאדם הישן מתוך שובע.

טז. רבינו מדבר כאן ממדרגה גבוהה עד מאוד מהשתוקקותם ודבקותם של הצדיקים אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו מדבקותם בה', ולהבין את עומק ענין זה ואת החילוק שיש בין הדבקות שיש להם בחייהם לבין תוספת הדבקות שיש להם במיתתם, וגם להבין איך הם מסתלקים מהעולם מתוך אותה הדבקות, יש לומר על פי מה שכתב האור החיים הק' בפרשת בראשית (ב, א) שכל הנבראים במלוא העולם כל אשר רוח חיוני בו, יש לו כיסופין להידיבק בה' ואין כל נפש מתיישבת במקומה, ונשמתו של אדם מבקשת לצאת ממנו לגודל כיסופיה להידיבק בה', וכמאמר הכתוב 'נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות השם' שהנפש משתוקקת תשוקה עזה בכיסופיה אל ה' עד שכמעט כלתה מרוב התאוה. אלא שהקב"ה מלוא כל העולם, וכשהנשמה רוצה לצאת ורואה את יוצרה היא חוזרת לאחוריה, ולכן נקרא הקב"ה בבחינה של 'חי עולמים' שעל ידיו מתיישב העולם ונפש הצדיקים על מקומם. ובפרשת כי תשא (שמות לג, כג) מוסיף עוד בזה וז"ל: 'וראית את אחורי לפני לא יראו', הנה באל עליון לא יתייחס אליו פנים ואחר, אלא כוונתו יתברך הוא לצד כי חיות העולמות עומד בחשק הסתכלות אורו יתברך, וקיומו הוא האדון חי העולמים, ודבר זה הוא מן הנמנע שיכול שום נברא להביט אלא ורו יתברך, לזה הכין ה' ועשה מסוה אשר דרך שם יביט, והוא שנקרא אחוריים, כמו שעשה בחכמתו את האדם האדם הגוף אחוריים, והנפש פנים לו, והרוח פנים לנפש, והנשמה פנים לרוח, כמו כן הכין מאורו יתברך אשר דרך שם ישקיפו ויחזו את האלוקים, ולו יקרא אחוריים, ואור עליון שהוא מושלל מהשגת נפש כל חי יקרא פנים,

להם חביבות בחייהם מתוך מעשיהם הטובים, ועוד חביבות בעת הסתלקותם מתוך מסי"נ.

רבינו זי"ע מוסיף עתה על דברי אביו הארה"ז ובא לבאר בתוספת ביאור – איזה תועלת יש ביחוד זה שהקב"ה מזמין לצדיקים בעת הסתלקותם, ומהו ענין החביבות שיש להקב"ה בחייהם של צדיקים, ובעיקר מהו החביבות לעוה"ב – בעת מיתתם.

ובדבריו הקדושים של כ"ק האדה"ז נוכל לפרש עוד בדברי המדרש כמו שפירש רש"י בהמדרש (ע"ש"ז) שמה שאמר הכתוב בפעם הראשונה: 'ויהי חיי שרה' – בא לומר שחביבים חייהם של צדיקים בעולם הזה, ומה שחזר הכתוב עוד פעם ואמר: 'שני חיי שרה' – לומר ששמורים וחביבים ימיהם לעולם הבא, וכוונת הדברים הוא: שלשון 'שני חיי שרה' מורה על שיש ב' מיני חיות אחד בעוה"ז ואחד לעוה"ב, היינו, למה עושה כן הקב"ה ליראיו, שלא ימותו סתם מיתה אלא יסתלקו מהעולם ביחוד ה' מתוך מסירות נפש, כי הוא מחסדו הגדול ומאהבתו אל ימי חיי הצדיקים, שעבדו את ה' כראוי ועשו נחת רוח ליוצרם כל ימי חייהם, לזאת מזמין להם בעת הסתלקותם מהעולם יחוד נפלא ומסירות נפש, למען ימסרו נפשם באהבה ובטרה ובשמחה מגודל היחוד לה', שכל תשוקתם וחפצם הוא למסור נפשם על קדושת שמו ית', וכל ימי חייהם עושים הכנה לזה י"ח. והתועלת שיש לכל הדור מדבר זה

הערות וצייונים

המדרש, ושם פירשנו את כל דברי רש"י על המדרש, וע"ע בהערה שם.

יח. כל ההוספות מכאן עד סוף המאמר כמעט כולם הם מדברי רבינו עצמם כפי שאמרם בשולחנו הטוהר, והובא בישמח ישראל פרשה זו אות ו. והמשך דבריו הק' יובא להלן בביאורים הסמוכים כ-כב.

לחשוב שהם מתים קודם זמנם ח"ו, אלא הכל יפה עשה הקב"ה בעתו, שאינו לוקחם קודם זמנם, אלא אז הוא שעת פטירתם מעוה"ז מכוון ממש"ז.

ומסיים לבאר את דברי המדרש.

וזה הוא כוונת המדרש בפתיחת הפרשה, למה נאמר שני פעמים 'שני חיי שרה'. הראשון, לפי שחביב לפני הקב"ה אופן והליכת חייהם של צדיקים "בעולם הזה, היינו איך שעבדו את ה' ביראה ואהבה ובמסי"נ והתבטלות לרצון ה' כל ימי חייהם בעוה"ז, והשני בא לומר שהם חביבים גם "ולעולם הבא, פירוש שגם בעת הסתלקותם של הצדיקים ועלייתם מעוה"ז לעוה"ב, גם אז חביב לפניו חייהם, ודואג להם שיקויים בהם הבחינה של 'ותשחק ליום אחרון' שלא ימותו בבחינת מיתה, רק הסתלקות בשמחה באופן ובבחינה של יחוד השם וכנתבאר לעיל, עכלה"ק.

קיצור הדברים: יש להתבונן במש"כ רש"י שנסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לומר לך שכיון ששמעה על העקידה מתה. ולא יתכן לפרשו כפשוטו, שהרי היתה צדקנית גדולה ונביאה גדולה יותר מאאע"ה, אלא פירושו, שהצדיקים היות שחייהם חביב מאד לפני השי"ת שמבטלים את עצמם לאיו בתכלית הביטול, לכן מסבב להם ה' שבהגיע עת הסתלקותם יסתלקו במסי"נ וביחוד עליון, וז"ש במדרש: למה נאמר שני פעמים 'שני חיי שרה' שחביבים שנותיהם לפני הקב"ה בעוה"ז ובעולם הבא, היינו שיש

וזהו שכתב כאן רבינו שאין הקב"ה מקדים מיתתן של צדיקים לפני זמנם, והוא יודע מתי הזמן לסלקם, אלא שלרוב חביבותם אצלו הוא מזמין להם את מיתתם בעתם באופן של מסי"נ, ורבינו יוסיף להלן לבאר את עומק הענין בזה ואת התועלת שיש בדבר.

זי. עיין לעיל בפתיחת המאמר שהביא רבינו את דברי

ששניהם הם תועלת גדולה לנו, בעוה"ז - היינו כל זמן שהם אתנו בעוה"ז זה הוא פעם ראשון ימי חייהם, שאז הם משפיעים עלינו את אור קדושתם וטהרתם, ומעתירים בעדנו תמיד. ופעם השני הוא אחר הסתלקותם שאז מאיר עוד הפעם אור קדושת חייהם, היינו אף לאחר הסתלקותם שנסתלקו מעוה"ז, אבל אור הקדושה והטהרה, ואור האמונה של ימי חייהם המה צפונים ברקיע כדי להאיר לנו מתוך חשיכה, שמתקופ הצרות והחשכות והשאור שבעיסה ושעבוד מלכויות נשכח מהם האור נערב הצפון בקרבם, היינו החלק אלקי ממעל שנפח בקרבם, ודימו בדעתם שאבדו תקותם ח"ו מכל צד, כי אין להם במה להחיות נפשותם האומללים, וגם אין מי שיפגיע בעדם, לכן נתעורר הזמן של נחלת ימיהם של הצדיקים שקידשו וטהרו את עצמם להאיר לנו בתוך החשכות. וכמו שנאמר (בראשית יח, כב) **ואברהם עודנו עומד לפני ה', ותרגומו עד כען משמש בצלום קדם ה',** שעד

הוא, כי אז ממילא נחשבים הם הצדיקים כנהרגים ונטבחים ונשחטים על קדושת שמו ית' בלא זמנם^ט, שזכותם מה שהיו יכולים להמשיך לעבוד את השי"ת ולעשות נח"ד לפני עומדת לעד, כי הם מצידם עדיין לא גמרו את עבודתם, ממילא נשאר השנים האלה לעד, לזרוח בחושך אור לישרים בזמן החשכות בימים האלה, אשר מפגיע אין בעדינו, אין מי שיתפלל בעדנו, ואור עיני הצדיקים שהיו לנו לאור - להאיר לנו בחשכות הגלות גם הם כבר אין אתנו כי נסעו למנוחות, אז בעת חשכות גדולה כל כך הקב"ה מופיע ומזריח לדור את אור שנותיהם של הצדיקים האלה שמסרו נפשם על קדושת שמו ית' שנתעורר הזמן נחלת ימיהם שקדשו וטהרו להאיר לנו בתוך החשכות.

מכאן איזה תועלת יש בחביבות של חייהם של צדיקים לעולם הבא.

וזה הוא פירוש המדרש בתחילת הפרשה, שחביב חייהם של צדיקים בעוה"ז ובעוה"ב,

הערות וציגונים

בדעתם שהולכים מהעוה"ז בחצי ימיהם במסירות נפש, ובאמת הם מוסרים נפשם וזכותם עומדת לעד, שימי חייהם הם באויר השמים מוצפנים, להאיר לנו מתוך חשיכה בימים האלה אשר מפגיע אין בעדינו כי נסעו למנוחות, אז הקב"ה מופיע אור שנותיהם של צדיקים האלה, כי כמו שהצדיקים מקדשים מקומם שהוא בחינת עולם מ"עשן... וכמו כן בחינת נפש מ"עשן שמקדש ומטהר א"ע בקדושה ובטהרה, וזה נשאר לעד, ולזכר עולם יהיה צדיק, וגם כן ימי חייהם שהוא בח' שנה מ"עשן נשאר לעד, להאיר מתוך חשיכה בדורות אחרונים בעקבתא דמשיחא, שמתקופ הצרות והחשכות והשאור שבעיסה ושיעבוד מלכויות נשכח מהם האור נערב הצפון בקרבם, היינו החלק אלקי ממעל שנפח בקרבם, ודימו בדעתם שאבדו תקותם ח"ו מכל צד, כי אין להם במה להחיות נפשותם האומללים, וגם אין מי שיפגיע בעדם, נתעורר הזמן נחלת ימיהם שקדשו וטהרו להאיר לנו בתוך החשכות.

ט. אין כוונתו של רבינו לומר שכביכול לקח הקב"ה את הצדיקים מן העולם קודם זמנם ח"ו, שהרי הקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום אל יום, וגם שהרי רבינו מוסיף ביאור במדרש על פי דברי אביו, והוא אמר בקדשו בפירוש שאין הקב"ה לוקח אותם קודם זמנם, וכפי שהבאנו על זה בארוכה בהערה שם. אלא כוונתו לומר שהקב"ה מחבב את שנותיהם של הצדיקים המגינים תמיד על הדור, וכשהם מסתלקים מן העולם מתוך מסירות נפשם, הרי זה נחשב בעיניו כאילו שהסתלקו קודם זמנם, ונותן להם את הזכות שאורם מאיר זורח עדיין בעולם כמו שהאיר זורח בחיים חיותם, כי חייהם הם חיים נצחיים, בבחינת 'ואברהם עודנו עומד לפני הוי"ה'. ובהזו נכלל לחזק את עצמנו בתוקף חושך הגלות, כמו שמבאר להלן.

כ. להלן בפרשה אות ו הרהיב רבינו את הדיבור בזה, ומבאר יותר את התועלת שיש לנו מזה וזלה"ק: והצדיקים דימו

ששנותיהם של הצדיקים יאירו לעולם את אור האמונה בעת רעה בזמן החושך, שעל ידי שנתחזק עם מעשיהם ואמונתם לא נבוש. ובימי רעבון ישבעו, היינו שבעת שלא יהיה להם מי שיתפלל בעדם וימשוך וישפיע שפע לכלל ישראל, אז יאיר להם אור ימי שני חיי האבות, ויוכל כל אחד לחזק את עצמו עד אשר נזכה לאור הגדול^{כב}.

עד כאן הוסיף לברך כוונת המדרש על פי דברי אביו האדה"ז. עתה מוסיף עוד רמזים בסגולת חביבות חייהם של צדיקים לפני הקב"ה בעוה"ב. והתועלת הגדולה שיש לנו בזה כאשר נתחזק באמונה.

ועל דרך רמז יש לומר עוד, כי הראשי תיבות של הפסוק לא "יבושו" בעת "רעה, הוא רי"ב, והיא הקליפה המשכחת, והוא הטעות שהיה לרבי אלעזר בן ערך, ששכח תלמודו וכשרצה לקרוא בתורה 'החודש הזה לכם' טעה ואמר 'החרש היה לכם', ובמקום האותיות ד' ז' כ' (החודש הזה לכם) הכניס אותיות ר' ל' ב' (החרש היה לכם). והענין בזה, כי השטן יש לו רי"ב כתות משחיתים ולכן החליף

עכשיו הוא עומד ומתפלל לפני ה'. **וזה הוא שנאמר שני פעמים חיים^{כא}.**

מבאר עוד מה שאמרו במדרש שחיבב הקב"ה שנותן של צדיקים וכתבם בתורה, כדי שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם. מזה הענין שכתבם בתורה, ולמה צריך שתהיה זכורה לעולם.

וכן מבואר להלן במדרש רבה (סב, א) על הכתוב 'ואלה ימי שני חיי אברהם' (כה, ז): 'כתיב יודע ה' ימי תמימים - זה אברהם שנא' (בראשית יז, א) התהלך לפני וה' תמים. ונחלתם לעולם תהי' וכו' - שחיבב הקב"ה שנותן של צדיקים וכתבם בתורה, כדי שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם, ויש להבין למה צריך שיהי נחלת ימיהם זכורה לעולם? היינו, שכמו שהתורה הקדושה היא נצחית, ותמיד צריך ללמוד בה ולהתחזק בה. כך ששנותיהם של הצדיקים המה נצחיים וקיימים לעד, וזכורים לעולם בעת הצורך, שגם כאשר הם איננו אתנו נתחזק באור קדושתם ואור האמונה שלהם, והם יעתירו בעדנו תמיד. וזה פירוש הפסוקים שלאחרי פסוק הנ"ל (תהלים לז, ט): 'לא יבושו בעת רעה, היינו

הערות וצייונים

הוא אור אמונה, שהוא ה' ראשון למאמינים, שבו נמצא בתורה פעם ראשון אמונה, כמש"נ והאמין בה', והופיע אור האמונה לבני בניו בעת החשכות, שיהי' להם במה להחיות את נפשותם האומללים והנדכאים, להאמין בה' ובאחדותו ית"ש, וכמאמר הכ' 'זרח בחושך אור לישירים', אור, הוא אברהם כמ"ש בב"ר, וכמאמר הכ' מי העיר ממזרח צדק, ואחז"ל אל תקרי העיר אלא האיר, שהאיר אור האמונה לעת החשכות אשר יהי' בתוקף הצרות והגלות, ומגודל הלחץ והדחק אשר בכל יום קללתו מרובה מחברו, ויאמרו ח"ו בלבבם שכביכול שכח מהם, כי שחה לעפר נפשנו, נטע והשריש בלבם אמונת אומן להאמין בד', עד ישיקף וירא ד' משמים לרחם עליהם ולהוציא ממסגר נפשם.

כא. להלן באות ו מוסיף רבינו בלשונו הק': כן יאיר לנו ה' להאיר לנו מותן החשיכה ולא יהי' עוד אור יקרות וקפאון בזכות ימי שני חיינו כש"נ ונחלתם לעולם תהיה', כאילו הם עומדים ומתפללים בעדנו, וכש"נ ואברהם עודנו עומד לפני ה', ותרגומו עד כען משמש בצלום קדם ה'. פירוש, כאשר אנחנו מתפללים ואין אתנו יודע לעורר רחמים, מתעורר בתפילתנו תפילת אבותינו הק', וכאילו היו מתפללים עתה בעדנו, 'ע"ש עוד בהמשך הדברים] ובה יוכל כאו"א לחזק א"ע עד אשר נזכה לאור הגדול.

כב. להלן באות ו מבאר כוונתו על 'אור האמונה' וז"ל: ... והיינו שאע"ה מוריש לנו נחלה וזרח בחושך אור לישירים,

”רעבון” ישבעו הוא ראשי תיבות **רי”ו**, והרמז בזה היינו כי **אף** שהצדיקים הלכו מאתנו **ולא יהיה מי שיכול להמתיק הגבורה** שהוא **בגימ’ רי”ו**, ולא יהיה מי שיכול להמשיך חסדים ורפואה שלימה המרומז גם כן **בר”ת רי”ו** - **”רפאינו י” ונרפא, אז יתעורר לנו זכות אברהם אבינו ע”ה**, שאמרו עליו חז”ל שמרגלית היתה תלויה לו **בצוארו וכל חולה הרואה אותה נתרפא** (עיי”ב ב”ב טז:)¹², **ושמש צדקה ומרפא בכנפיה”**¹³, **והרפואה הרמוזה במרגלית זו, היא האמונה השלימה, ועתה יתעורר גם עלינו בשכלותינו אור אמונתם וצדקתם, ונזכה גם אנחנו**

לו ג’ **אותיות דז”כ מהחודש הזה לכם** (שבת קמז:)
שמספרם ל”א מספר השם הקדוש”¹⁴, באותיות רי”ב, **היינו שקליפה זאת המכונה רי”ב משכחת** את מצוות התורה ואת **שמו של הקב”ה”**, וגורם לו שכחה, שישכח את רבונו והתקשרותו בחבל נחלת ה”¹⁵. **ולזאת, אף שנהיה בעת החושך** וזה גורם שהשכחה שולטת בנו **מצד הקליפה רח”ל, אז יגן זכותם של אבותינו והצדיקים, ויאיר לנו אור היום משנותיהם שנתחזק באמונת ויחוד ה’ ולא נבוש, ושנזכור תמיד בתורת ה’ ויחוד שמו ית’, שהוא אלקינו והוא עשנו ואל יעזבנו ואל יטשנו, ובימי**

הערות וצייונים

הרב הלכות ת”ת פ”ב סעיף י, ובפרדס רימונים שער ערכי הכינויים פרק כא ערך שכחה.

כה. תוספת הביאור הוא על פי דברי רבינו בשבת זכור אות ד ע”ש.

כו. בגמרא שם איתא על הפסוק ‘ואברהם זקן בא בימים וה’ ברך את אברהם בכל, מהו בכל? ... רבי שמעון בן יוחאי אומר, מרגלית טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, וכשנפטר אברהם אבינו תלאה הקב”ה בגלגל חמה. ורבינו מציין לעיין שם, כי לדרכו יש כאן דבר פלא, כי הרי המרגלית שהיתה תלויה בצוארו בודאי הוא ענין סגולי, והשמש הוא ענין טבעי, ואכן כך כתב המהרש”א, שכל זמן שהיה אברהם אבינו קיים היו מתרפאים על ידו בדברים סגוליים, אבל כשנפטר נגזר עמו אותם הדברים הסגוליים כדי שיהא לב האדם נכנע, ויבקש רחמים ממנו ית’, אבל עדיין הניח הקב”ה את ענין הרפואה הטבעי התלויה בריחוק וקירוב השמש לבני אדם ע”ש. אבל נראה שרבינו אינו הולך בדרך זו, כי כפי המדויק בגמרא הרי אותו מרגלית תלאה הקב”ה בגלגל חמה, והיינו שהקב”ה לקח את אותו כח הסגולי שהיה במרגלית ותלאה בחמה כדי שמשם תבוא הרפואה הסגולי של אברהם אבינו. וזהו שכתב רבינו את שניהם בחדא מחתא, המרגלית שהיתה בצוארו... ושמש צדקה, היינו שהכח הסגולי נמצא בשניהם, ובתחילה היתה בצוארו של אאע”ה ועכשיו היא תלויה בשמש, וכח הסגולי הזה יבואר בהערה בסמוך.

כז. זה לשונו של בעל הסידור קול יעקב בכוננת מצות מזוזה מהאר”י הק’: ובהז נבוא לביאור מזוזה, ונבאר תחילה סוד הפסוק ‘צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וה’ לא יעזבנו בידו’ והוא כי השטן הוא הנחש במספר שוה ע”ה והוא שולט שם”ה ימות השנה כמנין השטן ע”ה יש לו ממונה משחית אחד הנקרא רי”ב כמ”ש האר”ל על אותו ששכח תלמודו וקרא החדש הזה לכם החרש היה לבם, והחליף ג’ אותיות שהם דז”כ שהוא בגימטריא א”ל, והחליפם בג’ אותיות רי”ב שהוא הממונה הנ”ל, והוא עומד אחרי הדלת של הבית, וצופה בבית ומבקש ליתן עין רע בבית ולהמית כל הדרים שם, ולולי ה’ עזרתה לנו - שהוא המזוזה שבפתח הבית הרומוז לשם ה’ כמ”ש לקמן. וזהו צופה רשע וגו’... ע”ש עוד.

כד. בזוה”ק ריש פרשת מקץ (קצג:) הקשה על כפל הלשון בפסוק ‘ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו’, ומפרש: למה לא זכר את יוסף? כיון ד ‘וישכחהו’ שנתלבש בו כח הטומאה מצד הגבורה שמביא לידי שכחה. וכן כתב בשער המצוות (פרשת ואתחנן ופרשת וילך). ובשער התפילה כתב: דנודע שאין השכחה מצויה אלא מחמת הקליפה, כי הזכירה מצד הקדושה, בסוד ‘ואין שכחה לפני כסא כבודך’. והבעל התניא כתב (פרק לו) דהיינו טעמא מה שאמרו חז”ל (עירובין נד.) אם ערובה בכל רמ”ח איברים משתמרת, ואן לאו אינה משתמרת, כי סיבת שכחת התורה היא מחמת החלק החומרי שבו הנמשך מקליפת נוגה, אולם כאשר האדם משתמש בכוחות הבהמי שלו לתורה, הריהו מעלה את הנוגה אל הקדושה, ולכן הוא ניצו משכחה והתורה משתמרת אצלו. וע”ע מ”ש”כ בשו”ע

האלה, שאז הקב"ה מופיע אור שנותיהם של הצדיקים האלה שמסרו נפשם על קדושת שמו ית'. וימי חייהם המה צפונים ברקיע להאיר לנו מתוך השיכה, שאף שנהיה בעת החושך והשכחה שולטת מצד הקליפה ר"ל, אז יגן זכותם ויאיר לנו אור היום משנותיהם שלא נבוש, ושנזכור בתורת ה' ויחד שמו ית' הוא אלקינו הוא עשנו ואל יעזבנו ואל יטשנו, ונזכה גם אנחנו ע"י האמונה בימי החשכות, להאיר גם עלינו אור ה' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל.

על פי האמור יבאר מדרש פליאה – איך וכמה ביקש רבי עקיבא לערוך ולהזיק באמונה את כל אחד ואחד מישראל הישן ונדרם מתוקף השכות הגלות.

הערות וצינונים

נפרד מהשי"ת ואז מושלים בו הדינים רח"ל, אבל אם אדם דבוק בה' לא יחסר לו שום דבר. והנה הרואה את אברהם אבינו ע"ה מדבר מתוך צוארו דיבורים קדושים בהתלהבות ודביקות הבורא ית"ש התלהב לבו גם הוא, ואז נתרפא מחליו, כי אדם הדבוק בה' לא יחסר לו כל טוב ע"ש בארוך. ולדבריו מרגלית זו של אאע"ה הביאה גם רפואת הנפש וגם רפואת הגוף כי הא בהא תליא ואכמ"ל. ובדברי רבינו יש כאן הוספה - שלאחר פטירתו של אאע"ה תלאה הקב"ה בגלגל השמש, והיינו שגם היום לאחר פטירתו של אברהם אבינו אפשר להתרפאות בכל הענינים מכח אור האמונה שהזריח אברהם אבינו לכל הדורות וביותר לדורות האחרונים של עקבתא דמשיחא ודו"ק בכל זה כי אכמ"ל, וע"ע מש"כ רבינו בפרשת וישלח סוף אות ה ובסוכות סוף אות כ שבזמן הזה נקל יותר להתחזק באמונה.

כח. רבינו הזכיר קודם את הענין של חסדים על ידי המתקת הגבורות שהוא בגי' ר"י, וכן את ענין הרפואה הרמוז בר"ת של ר"ו. אבל ענין של פרנסה טובה לא הזכיר עד כאן כלל, ובפשטות יש לומר שלאחר המתקת הגבורות והמשכת החסדים, המשיך רבינו בברכתו גם פרנסה טובה אכ"ר. אבל בהעמיק יותר לא צירף לכאן בדרך אגב את תוספת ברכת הפרנסה, אלא הוא מכוון מאד לפי דבריו על ענין המתקת הגבורות, כי לפי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון י דף כה:) הרי שבהמתקת הגבורות ממשיכים את השפע של בני חיי ומזוני ע"ש.

על ידי שנתחזק באור האמונה בימי החשכות, לעורר בזה את קדושת האבות המאמינים, ונזכה להאיר גם עלינו את תוקף אור ה', ונוכל להמשיך חסדים טובים ופרנסה טובה^כ ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל.

קיצור הדברים: לשון שני חיי שרה מורה על ב' מיני חיות בעוה"ז ולעוה"ב, שהקב"ה מחסדו הגדול ומאהבתו את ימי חיי הצדיקים, מזמין להם יחוד נפלא ומס"נ שימסרו נפשם על קדושת שמו ית', והתועלת שיש לנו מזה, כי אז ממילא הם כנהרגים ונטבחים ונשחטים על קדושת שמו ית' בלא זמנם שזכותם עומדת לעד, ממילא נשאר השנים האלה לעד, לזרוח בחושך אור לישרים בזמן החשכות בימים

כז. כוונתו למה שאמרו שם בגמרא הנ"ל דלאחר שנפטר אברהם אבינו תלאו הקב"ה את המרגלית בגלגל חמה. והרי החמה הוא גם מקור לרפואה כמאה"כ: שמש צדקה ומרפא בכנפיה. וא"כ יש להבין מהו אותו הרפואה שהיתה תחילה במרגלית ואח"כ בגלגל חמה. על זה אומר רבינו שהוא "אור האמונה" של אברהם אבינו, שאברהם אבינו האיר בהם את כח האמונה ועי"ז נתרפאו.

ועומק המכון בדבריו יש לומר על פי מה שכתב רבינו בחיי (בהקדמה לפרשת יתרו) ז"ל: ועם דיבור הלשון שנתן באדם, אשר עמו יש לו יתרון על שאר בעלי חיים, אפשר לרפאות למי שיש לו חולי הנפש, ולקרב אותו תחת כנפי השכינה, ולהנחילו החיים האמיתיים הנצחיים, והמדה הזאת מצאנוה באברהם אבינו, שהחזיק בה והמשיך רבים לאמונת השי"ת, וכל זה ברפואת הלשון, והיא המרגלית שהיתה תלויה בצוארו, שכן דרשו רבותינו ז"ל, מרגלית אחת היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא וכו', וביאור ענין זה, **כי המשיל המדה הזאת שהיא מאירת עינים, למרגלית המאירה, ואמר 'תלויה בצוארו' לפי שהדיבור הוא בגרון, וכל מי שיש לו חולי הנפש שומע דבריו של אברהם אבינו, מיד היה מתרפא מחליו עכ"ל.**

ועוד יש בזה עומק לפנים מעומק: שרבינו מדבר כאן במאמרו על הדבקות בה' שיש לצדיקים גם בחים חיותם וגם בעת הסתלקותם. והנה כתב הדברי חיים ז"ע (ריש פרשת וירא) על פי מה שמבואר ברמב"ם ז"ל (מ"ג ח"ג פרק נא) שכל החסרון שיש לאדם [בגשמיות וברוחניות] הוא מחמת שבעונו הוא

טו, יט) שפירושו (עפ"י רש"י): אם תוציא אדם הגון מאדם רשע, שתחזירנו למוטב, כפי תהיה - שאני גוזר גזירה ואתה מבטלה. **וכאשר היה רבי עקיבא "יושב ודורש, והטעם שחז"ל מספרים שזה היה דוקא כאשר היה "יושב", כי ידוע מאמר חז"ל (מגילה כא.)** כט שמשא רבינו למד תורה מפי הגבורה, ואם היה לומד **רכות** - דברים רכים ופשוטים, היה לומד **מעומד**, ואם היה לומד **קשות** - דברים קשים שצריכים ישוב הדעת, היה לומד **מיושב**, הרי שלדברים קשים צריכים ישיבה, והרמז בעומק ענין זה, שענינו של רבי עקיבא ראו את קושי היקר, **היינו שרבי עקיבא הביט על הדורות האחרונים האלה** שיחיו בעקבתא דמשיחא, **ועל קושי של שעבוד הגלות** שיהיה להם קשה מאד **מכל צד**, ומרוב הקושי **הציבור מתנמנם** ונחלשים באמונתם ובעבודת ה', כי הם תשושי כח **באין מקיץ להם לעוררם ולחזקם, וכמבואר במדרש רבה (שה"ש ב,ב, ע"ש)** על הכתוב 'אני ישינה ולבי ער', אמרה כנסת ישראל, **אני ישינה** מרוב הצרות שיש לי **בגלות**, והרמז בזה השינה, שנפשם ישינה מהגלות, **כי אין להם מקיץ לעוררן לחזק לבם הנדכא והנכאה**, וכשראה רבי עקיבא את כל זה **ביקש לעוררן ולחזק את לבם, שאל יתיאשו את עצמם מן הגאולה**, ולכן פתח בדברי חיזוק ואמר, **מה ראתה, באיזה זכות 'מלכה אסתר' שאסתר הוא רומז לבחינה של הסתרת פנים**, וכמו שאמרו חז"ל שאסתר היא

ואולי מרומז מכל דברינו אלה ביאור היטב **בכוונת דברי המדרש רבה (ב"ר נח,ג): רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, ביקש לעוררן** כדי שישמעו את דבריו, ופתח בדבר אגדה תמוה, **אמר: מה ראתה באיזה זכות זכתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה דוקא, לא פחות ולא יותר? אלא כך אמר הקב"ה: תבוא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שחיתה ק' וכו' וז' שנה בצדקוה ותמימותה בכל אותם השנים, ובזכותה של שרה תמלוך על ק' וכו' וז' מדינות**, ותביא בהן ישועה לישראל. וכל דברי המדרש הם **סתומים** וקשים להבנה כפשוטם.

אולי יש לומר על פי מה שנתבאר לעיל, שהמדרש רמז לנו, שרבי עקיבא שהיה גדול עד מאד בחכמת התורה והשגת אלקות, כמו שנאמר עליו (איוב כח, י): 'וכל יקר ראתה עיניו זה עיניו של רבי עקיבא (כמבואר במדרש במדבר רבה יט, ד, ומדרש תנחומא חקת ח), שהקב"ה גילה לרבי עקיבא את כל הפרטים ופרטי פרטים שיש בתורה, והיה דורש על כל קוץ ותג תילי תילים של הלכות, ועל דרך הרמז יש לפרש את היקר שראתה עיניו של רבי עקיבא **היינו שרבי עקיבא נתן את עיניו בכל יקר שיש בכלל נפשות ישראל, ובפרט את היקר שיש בכל אחד ואחד מישראל כדי להוציאה מזולל** - מעמקי הקליפות, **על דרך הכתוב: ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה (ירמ')**

 הערות וצייונים

ישנה מן הגלות' אלא המדרש מבאר שם את הכתוב: 'אני ישנה ולבי ער' שעל כמה דברים ש'אני ישנה' בהם - דהיינו שבטלה מאתנו כאשר חרבה בית מקדשינו וגלינו מארצנו, מכל מקום 'לבי ער' - לעשות דברים אחרים במקומם, כגון אני ישנה מבית המקדש שנחרבה, אבל לבי ער לבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם מקדש מעט, וכו', והצד השווה שבכולם שכל המצב של אני ישנה הוא מן הגלות.

כט. בגמרא מגילה הקשו: פסוק אחד אומר 'ואנכי עמדתי בהר' הרי שלמד משה תורה בעמידה, ופסוק אחד אומר 'אשבה בהר' הרי שלמד תורה בישיבה, וקשה קראי אהדדי? וכמה תירוצים נאמרו שם, ורובא משיב על זה, רכות בעמידה וקשות בישיבה.

ל. רבינו כתב לעיין שם במדרש, כי שם לא נאמר 'אני

את האור על ימי החושך להאיר אותנו מתוך חשיכה, וצדקתם עומדת לעד, וכל מי שיחזק את עצמו באמונה, יאיר עליו אור האמונה של אברהם אבינו, ונזכה על ידי זה לאור גדול.

ועם כל האמור בזה יוכל כל איש ישראל לחזק את עצמו אשר נזכה עוד לאור גדול, כמאמר הכתוב 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול' ופירושו הכתוב הוא: **והעם ההולכים**, ר"ל העם שהם במדרגה קטנה **שהמה חפצים להלך למעלה** להתעלות ממדרגה למדרגה, **ולא (עומדין) [לעמוד]** במדרגה פחותה, **והם] עתה בחשך** מתוקף חשכות הגלות, עם כל זאת בכח התחזקות האמונה **ראו** ועוד יראו עוד יותר **אור גדול** לך.

סוף כל הניסים, שניתנו להיכתב, כי לאחריה כבר אין הקב"ה עושה נסים גלויים כאלו, לעשות מהם מגילה כמו מגילת אסתר, ואסתר היא גם בחינה של **סוף הלילה** (עיי' יומא כט. א), **המרומו לחשכות גדול** ונורא **בתוקף הגלות**, ועל זה בא השאלה **באיזה זכות נזכה אז להתגלות כבוד מלכות שמים** - באופן של **ותמלוך אתה מהרה לבדך על כל מעשיך**, שיראו ויכרו כולם שאין עוד מלבדו, **כאשר אין לנו זכות** מצד עצמנו, וגם אין לנו **לא מנהיג** להנהיג אותנו בדרך הישר והרצוי, **ולא מעורר** שיעורר אותנו משינת הגלות לעבודת השי"ת? לך, והתשובה לכך, **בזכות ימי שני חיי האבות הקדושים**, שבכח קדושת חייהם ואמונתם השלמה **הופיעו** והכינו

הערות וצינים

ולא גלות לבד אלא עיני מאומות העולם, כי כל גוי וממלכה בבני ישראל יעבודו, ואשר זה יסובב חשוב לא טוב, כי שפת אמת לא הוכרה בכוננות והאריכה לשון שקר (ר"ל שזה יסובב הרהקת הלבבות מהאמונה (ע"ע מש"כ בפי' כי תצא דברים כב, ב).

לד. רבינו כתב כאן שמכח האמונה אפשר לצאת מחושך הגלות לאור גדול, אבל זה הוא רק להעם ההולכים - לאותם שאינם ישינים ועומדים על מקומם אלא הם **הולכים - שהם חפצים להתעלות...** ומה נפלא הוא ששבת זו הוא גם שבת מברכים חודש כסלו (כן הוא על פירוב בפרשת חיי שרה), ובמאמרו לראש חודש כסלו כותב רבינו ממש כדברים הללו, וזלה"ק: באמת בתוקף חשכת הגלות אין עצה אחרת רק להאמין באמונה פשוטה ושלימה, בבחינת ואמונתך בלילות, להאמין ברחמנותו שמרחם על כל נפשות ישראל, לבלתי ידח ממנו נדח, ומאשפות דלותינו ירוממנו, וכמאמר הכתוב כי אשב בחושך ה' אור לי, שמאמין אני בהחשכות שיאיר לי ה'. ועל ידי האמונה זוכה לישועה... ועל ידי האמונה ובטחון של מתנתיהו ובניו זכו לאור גדול, לנס חנוכה במנורה, להאיר אור תורה ומצוות בלבבות ישראל. ובראש חודש שהוא הראש ובו נגנו וצפון בכח כל ניסי החודש וכנ"ל, **יוכל כל איש מישראל הרוצה ברצון אמיתי לצאת מאפילה מחשכות נפשו להרגיש האור הגנוה, ולהאיר לנפשו לילך בדרך החיים בקרן אורה אור תורה ומצוות, ולטהר מוחו ולבו לעבודתו ית"ש, אמן.**

לא. רבינו מציין לעיין שם, והוא: שדרשו שם בגמרא על הכתוב שנאמר על אסתר (שהיא אמרה מזמור זה כאשר נכנסה לבית הצלמים - רש"י): 'למנצח על אילת השחר' למה נמשלה אסתר לאילת השחר, לומר לך, מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הניסים, וע"ש בפירושו המהרש"א על זה. ולכן מציין רבינו לעיין שם, כי אף אמנם בגמרא נראה שהוא דבר אחד, אבל המדייק בהם יראה שהם שני בחינות של הסתרת פנים זו למעלה מזו.

לב. בפרשת בראשית כותב האור החיים הקדוש (א, א אופן ב): ואומרנו 'וחושך על פני תהום' ירמוז על הגלות המור אשר בו שקועים בתהום אשר אין לו סוף, זה לנו אלף ותרע"א שנה, ולא די אורך הגלות, אלא 'וחושך' ירמוז לב' דברים, הא, לשעבוד העמים וכובד עול המיסים עד כי חשך משחור תארם, זה רודה וזה מרדה, אשרי מי שלא ראה, בפרט במערב שלנו. הב' הוא על היצר המחשיך את העולם, ובעוה"ר פריצי עמו ישראל, הותר להם... ומונעים מלעשות תשובה לשוב שבותם, ובסיום דבריו שם כתב: ולא יאמר אדם בראותו כל כך ירדת ישראל כל אורך הזמן, כי חס ושלום אבדה תקוה מבנים, לא כן הוא, אלא 'ויאמר אלקים יהי אור' הוא אור הגאולה העתידה המופלא. [שיתגלה לנו במהרה בימינו אמן].

לג. כמו שכתב האור החיים הקדוש בפרשת צו (ויקרא ב, ב): כ... כל איש ישראל מאנה הנחם נפשו בראותו אורך הגלות...

תמצית המאמרים

העם ההולכים בחושך ראו אור גדול

תזכה ג"כ ליחוד נפלא כזה ולמסירת נפשה אל ה', ומגודל ההשתוקקות פרחה נפשה ממנה ומתה. וזהו 'ותמת שרה בקרית ארבע' - היינו 'ביקרת ארבע אותיות של שם הוי' ב"ה, 'היא חברון' - שנתחברה החלק אלקי שבקרבה להכלל, וכעין מיתת נשיקה. ושמתאמר שח"ו נתמעט עי"ז שעה אחת משנותיה הקצובים לה, לכך חזר ופירש שני חיי שרה, שזה ה' כל שנותי והיו תמימים, ורק כן הוא מחסדי השי"ת. שמוחיבת הקב"ה מסבב להצדיקים וחסידים בעת פטירתם ענין מסירות הנפש על קידוש שמו ית' ויחוד נפלא, למען יצאו נשמתם בקדושה ובטהרה מתוך יחוד ה', אבל הכל יפה עשה בעתו, שאז הוא שעת פטירתם מעוה"ז מכון ממש. וזה הוא כוונת המדרש שחביב לפני הקב"ה חייהם של צדיקים "בעולם הזה, היינו כל ימי חייהם בעוה"ז, "ולעולם הבא, פי' בעת הסתלקותם ועליתם מעוה"ז לעוה"ב גם אז חביב לפניו חייהם, שלא ימותו סתם מיתה רק ימסרו את נפשם בבחי' יחוד השם, עכלה"ק.

המדרש מבאר למה הפסוק כופל ואומר שני פעמים 'שני חיי שרה', לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ולעוה"ב. רבינו האדמו"ר הזקן זי"ע מבאר את כוונת המדרש בהקדם לפרש דברי רש"י: למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שע"י בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחה נשמתה ממנה ומתה. ודברים האלה אי אפשר לפרשם כפשוטן, וביותר תמוה לפי דברי המד"ר שיצחק חזר אל אמו וסיפר לה כל הדברים, היתכן אחרי שראתה כי בנה חי הוא ורק שהיה לו רצון אמיתי למסור נפשו על קידוש שמו ית' מזה תעגם נפשה ח"ו כל כך עד שמתה.

אך הענין הוא על פי המבואר בספה"ק דרך הוא דרך צדיקים האמיתיים, כשבא להם איזה שמחה, ומה גם שמחה נפלאה, המה מיחדים השם ב"ה בכח השמחה הזאת, וכן כאשר שמעה שרה אמנו את הענין הנכבד מהעקידה, ושמעה גודל קדושת אברהם ויצחק בנה, וגודל מסירת נפשם לה', ויקרת ערך בנה, מתוך גודל שמחתה כלתה נפשה לה' אשר

החשכות, להאיר גם עלינו אור ד' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל. בזה מוסיף רבינו לבאר את הכוונה בדברי מדרש פליאה: ר"ע היה יושב ודורש והציבור מתנמנם ביקש לעוררן אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה אלא תבוא אסתר שהיתה ב"ב של שרה שחיתה קכ"ז שנה ותמלוך על קכ"ז מדינות. שר"ע הביט על הדורות האחרונים האלה ועל קושי שעבוד הגלות מכל צד, והצבור מתנמנם באין מקיץ להם, וביקש לעוררן, שאל יתיאשו א"ע מן הגאולה, אמר מה ראתה, באיזה זכות מלכה אסתר שהוא בחי' הסתרת פנים, סוף כל הניסים סוף הלילה, המרומז לחשכות תוקף הגלות, באיזה זכות נזכה אז למלכות שמים ותמלוך אתה מהרה לבדך על כל מעשיך, כאשר אין לנו זכות ולא מנהיג ולא מעורר, בזכות ימי שני חיי האבות הקדושים, שהופיעו אור על ימי החושך להאיר אותנו מתוך חשיכה, ובזה יוכל כל איש ישראל לחזק א"ע אשר נזכה עוד לאור גדול, והעם ההולכים, שהמה חפצים להלוך למעלה ולא (עומדין) [לעמוד, והם] עתה בחשך, ראו אור גדול.

ורבינו הישמח ישראל מוסיף ומבאר את דה"ק: כי למה עושה כן הקב"ה ליראיו שימסרו נפשם על קדושת שמו ית', שאז ממילא הם כנהרגים ונטבחים ונשחטים על קדושת שמו ית' בלא זמנם שזכותם עומדת לעד, ממילא נשארו השנים האלה לעד, לזרוח בחושך אור לישירים בזמן החשכות בימים האלה, אשר מפגיע אין בעדינו, ואור עיני הצדיקים שהי' לנו לאור להאיר בחשכות הגלות גם הם אין אתנו כי נסעו למנוחות, אז הקב"ה מופיע אור שנותיהם של הצדיקים האלה שמסרו נפשם על קדושת שמו ית'. וזה הוא פי' המדרש שחביב חייהם של צדיקים בעוה"ז, היינו כל זמן שהם אתנו בעוה"ז זה הוא פעם ראשון ימי חייהם, ופעם השני הוא אחר הסתלקותם מאיר עוד הפעם חייהם, היינו אף לאחר הסתלקותן שנסתלקו מעוה"ז, אבל ימי חייהם המה צפונים ברקיע להאיר לנו מתוך חשיכה וכמו שהתורה הקדושה היא נצחית כך שנותיהם של הצדיקים המה נצחיים וזכורים לעולם בעת הצורך, להמשיך ולהשפיע שפע לכלל ישראל באור ימי שני חיי האבות שהיתה ימים של אמונה ודבקות בה', ואמונה זו השלימה, יתעורר גם עלינו בשפלותינו, ונזכה גם אנחנו ע"י האמונה בימי

הוראה למעשה בעבודת ה'

א. כאשר אנחנו מתפללין ואין אתנו יודע לעורר רחמים, מתעורר בתפילתינו תפילת אבותינו הק', וכאילו היו מתפללים עתה בעדנו, ותפילתם עודנו עומדת טמיר וגנוז בעולם העליון ומתחברת עם תפילתנו. ובזה יוכל כל אחד ואחד לחזק את עצמו עד אשר נזכה לאור הגדול:

ב. אברהם אבינו ע"ה הוריש לנו נחלה זרח בחושך אור לישרים, הוא אור אמונה, והופיע אור האמונה לבני בניו בעת החשכות אשר יהיה בתוקף הצרות והגלות, ומגודל הלחץ והדחק אשר בכל יום קללתו מרובה מחבירו, ויאמרו ח"ו בלבבם שכביכול שכח מהם, כי שחה לעפר נפשנו, שיהיה להם במה להחיות את נפשונם האומללים והנדכאים, לכן נטע והשריש בלבם אמונת אומן להאמין בה' ובאחדותו ית"ש, עד ישקיף וירא ה' משמים לרחם עליהם ולהוציא ממסגר נפשם. ובזה יוכל כל איש ישראל לחזק את עצמו אשר נזכה עוד לאור גדול, והעם ההולכים, שהמה חפצים להלוך למעלה ולא (עומדין) [לעמוד, והם] עתה בחשך, ראו אור גדול, ובזכות האמונה בעת הזאת נזכה להאיר עלינו אור ה', וחסדים טובים, ופרנסה טובה, ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל.

ג. ב' מיני חיות יש לצדיקים אחד בעוה"ז ואחד לעוה"ב, כי מחסדו הגדול ומאהבתו אל ימי חיי הצדיקים, מזמין להם יחוד נפלא ומסירות נפש למען ימסרו נפשם על קדושת שמו יתברך, ממילא הם כנהרגים ונטבחים ונשחטים על קדושת שמו יתברך בלא זמנם שזכותם עומדת לעד, ממילא נשארו השנים האלה לעד, לזרוח בחושך אור לישרים בזמן החשכות בימים האלה.

ד. שכחה בא ע"י ריב בני ישראל, כי השטן יש לו רי"ב כחות משחיתים, וכשיש פירוד בין הדבקים בין לבבות ישראל ח"ו, שולט ח"ו הקליפה וגורם שכחה, שישכחו את רבונם והתקשרותם בחבל נחלת ה', ומדמים בנפשם כי אין ה' בקרבם ח"ו. ואהבת רעים האהובים גורם ידיעת אחדות ה', וכמו שנאמר בתורה הקדושה ואהבת לרעך כמוך אני ה'.

בינת המאמר

מעשיהם של צדיקים

א

יודע ה' ימי תמימים.

ממאה מלקיות", ועל כן זכה שעל ידו נאמרו דברים שבשבילים יצא אליעזר מכלל ארור לכלל ברוך... "זוה לימוד לאדם כשקורה בתורה או בספרי מוסר שלא יסתפק בידיעת הדברים בלבד, אלא לעומתו יעיין בגרמיה [בעצמו] עד כמה הוא רחוק מן הדברים האלה, ולאן הוא נוטה, וזו היא מרדות אחת טובה בלבו של אדם, ואז יזכה שדברי התורה ירדו לעומק לבו".

אין אנחנו יכולים להבין כלל איך נאחז אצלם הנשמה בגופם, מחמת גודל ההתלהבות.

כתבנו במבוא המאמר שרבינו זי"ע מביא במאמרו רק את עיקרי הדברים של אביו הקדוש רבינו האדה"ז, ויש עוד דברים נפלאים עד מאוד שדיבר אז בקדשו רבינו הזקן כפי שכתבם הרב גרשון עמנואל הלוי סטאשעווסקי ז"ל בספרו גדולת הצדיקים (ח"א אות סג) שהביא שם את כל מה שדיבר אז בקדשו רבינו הזקן זי"ע, ולגודל חיבת הקודש נעתיק את הדברים ככתבם וכלשונם:

כאשר האדם לומד תורה או מוסר ומעיין בלבו עד כמה הוא רחוק מזה, אז יזכה שירדו הדברים לעומק לבו.

בענין המאמר שלמדנו כאן: היות שהחלק הראשון של המאמר מדבר רבינו ממדרגות גדולות של הצדיקים איך שהקב"ה מזמן להם בעת הסתלקותם ענין מסירות נפש, ואנה אנחנו באים עם מדרגות אלו, אמרתי להביא דברים נפלאים שכתב השם משמואל זי"ע בפרשה זו (חיי שה תר"פ) כאשר האדם לומד תורה או מוסר ומעיין בלבו עד כמה הוא רחוק מזה, אז יזכה שירדו הדברים לעומק לבו, וזלה"ק:

"במד"ר, וירץ לבן אל האיש החוצה אל העין, מעייני ליה, עומד על העין - מעיין גרמיה. וכ"ק זקיני האדמו"ר הגדול מקאצק זי"ע הגיד, שלבן הסתכל במעלות אליעזר, ולעומתו הסתכל במהות עצמו, והרגיש את השפלות והחושך של עצמו מן האור של אליעזר, עכ"ד. ונראה שזהו כענין אמרם "טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר

לפועל, מה עושה הקב"ה כשבא הזמן והשעה והרגע שצריך הצדיק להיפטר מהאי עלמא, אז מניח אותו הקב"ה למסור נפשו באחד כדי שיהיה בפועל ג"כ.

כן ה' אצל שרה אמנו, שהיתה שומעת גודל המסירות נפש של יצחק, שפשט צוארו על גבי המזבח וכמעט שלא נשחט, היתה מתאוית ג"כ לאותה מיתה למסור נפשה באחד ופרחה נשמתה. וזה שכתב המדרש שלא תאמר ששרה אמנו נפטרה קודם זמנה, חלילה לומר כן, כשם שהם תמימים כך שנותיהם תמימים, מה צריך לומר שני חיי שרה באחרונה לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב, היינו כנ"ל שלא תאמר כי פתאום מתה שרה קודם זמנה, רק שרה היתה עומדת במסירת נפשה תמיד למסור נפשה באחד וכו' ולהשתפך אל חיק אביה שבשמים, רק הקב"ה לא היה מניח אותה, רק עתה שבא הזמן והשעה והרגע שתלך לנועם ה' ה' מניח אותה הקב"ה למסור נפשה בפועל. ראה עוד מה שכתבנו על זה בביאור המאמר בהערה טו מדברי האוה"ח הק'.

מעשה רב בענין המאמר מכ"ק מרן האמונת משה זי"ע.

כ"ק מרן האמונת משה זי"ע מביא (פרשת חיי שרה אות יט) את דברי **הרבי האדמו"ר הזקן זי"ע** דשרה אמנו בגודל שמחתה כלתה נפשה לה' אשר תזכה ג"כ ליחוד נפלא, ומבאר ע"ז מעשה נפלא, וזלה"ק: ודבריו הקדושים מתאימים למה שקיבלתי, שפעם אחת נתלהב מרן השרף ואמר עה"כ (תהלים קפ) 'פנה אל תפלת הערער', השם יתברך איז פונה

הייתי באלכסנדר אצל **כ"ק אדמו"ר הזקן זצ"ל** בשבת פר' חיי שרה, ושמעתי ממנו תורה נפלאה על המדרש: יודע ה' ימי תמימים וגו' כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים וכו' מה צריך לומר שני חיי שרה באחרונה לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב.

ואמר הפירוש כך, דהנה הצדיקים כשיתחילו להתפלל אדון עולם וכו' ואח"כ הקרבנות והקטורת וכו' עד שמגיעים להודו ואח"כ לברוך שאמר וכל הפסוקי דזמרה עד ישתבח ואח"כ מישתבח עד ק"ש ואח"כ הק"ש עד גאל ישראל ואח"כ השמונה עשרה ואח"כ הוידוי וי"ג מידות ונפילת אפים, ובאמת המה מוסרים נפשם בכל תיבה של התפילה ומתפללים בהתפשטות הגשמיות, ואין אנחנו יכולים להבין כלל איך נאחז אצלם הנשמה בגופם, מחמת גודל ההתלהבות, ואש תמיד תוקד בקרבם בכלות הנפש למסור נפשם לה' ולהתענג ולשמוח בדביקות נפלא' לדבק את נשמתם באור א"ס ב"ה וב"ש, ותגעל הנפש את הבשר, ורוצה הנפש לצאת מנרתיקה ולשוב אל אבי' שבשמים כשלהבת הקשורה בגחלת, להשתפך אל חיק אבי' שבשמים, ומה גם בק"ש גודל המס"נ אצל אחד ואהבת וגו', ובפרט השמו"ע ובפרט התחנה כידוע, כללו של דבר אין אנו מבינים כלל בשום אופן איך נשאר הצדיקים בחיים אחר התפילה כפי כל הנ"ל, רק התירוף הוא שבאמת מצדם ה' באמת כך, רק הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים, ועל כרחם, שלא בטובתם, אין מניח אותם הקב"ה לילך מן העוה"ז קודם זמנם, ואוחז הש"י הנשמה בגופם שלא יתפרדו חלילה, כך הוא תמיד בכל תפילה ותפילה. רק באמת אינו דומה מסירת הנפש בכח

כמוני וחטאי מרובים משל הרשע הגדול ביותר", והתודה בלב שבור ונדכה ובכה מאד.

והוסיף הבעש"ט זי"ע ואמר "דעו שהיה רעש גדול למעלה כשרשע גדול כזה שב בתשובה שלמה. והיתה התעוררות גדולה עד שתפילות של כמה מאות שנים עלו בתפלתו" וסיים מרן הבעש"ט זי"ע "עם פושע כזה רציתי להתפלל יחד, וזה היתה סיבת אחורי בתפילה".

ובזה פי' הרה"ק **מבעלז** זצ"ל את הכתוב פנה אל תפלת הערער, ולא בזה את תפילתם, פתח ביחיד וסיים ברבים, אלא דע"י שפנה לתפילת הרשע היחיד בזה נתעלו עמו גם כל התפילות, ודפח"ה. וזאת היתה מדרגת שרה אמנו ע"ה בהחזיקה בעצמה שהיא גרועה שבגרועים, וכן היה מדרגת משרע"ה העניו מכל האדם, ומדרגת כ"ק מרן הרבי השרף זי"ע, והיו שמחים שעל ידם יתעלו כל התפלות. דנודע לכל שכ"ק מרן חותני זקני אדמו"ר השרף זי"ע אמר בכל עת "שהוא הגרוע שבגרועים, ולא ילמדו ממני שום דבר, אלא זאת דאע"פ שהוא גרוע שבגרועים מ"מ הוא שמח תמיד, והדברים מתאימים, עכ"ל.

צו איין נאקעדיגע תפילה (הש"י פונה לתפילה ערטילאית שאין לה זכות כלל).

וביאור הדבר ע"פ המובא בשם **כ"ק מרן הבעש"ט** זי"ע שפעם אחת התאחר בתפילתו ביום הכיפורים יותר מהרגיל והתפלל בהתעוררות גדולה יותר מתמיד. כשנשאל על זה סיפר: בעיר אחת היה פושע ישראל שעבר על כל עבירות שבעולם, מזה כשלושים שנה שלא התפלל, והנה בעייה"כ עבר בשוק של ישראל וראה אותם שהם מתעסקים ומכינים את עצמם לכבוד היום, ונתן אל לבו לאמר, מה זאת היתה לי, הלא גם אני מזרע ישראל ואיך נשכח מלבי הכל, וגנח על כך מעומקא דליבא, ועי"ז זכה שיסייעוהו מן השמים בהרהור תשובה, וקיבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה. לעת ערב הלך לבית הכנסת להתפלל, ומכיון שלא התפלל זה שלושים שנה נשכח ממנו נוסח התפילה גם סדור לא ה' לו וה' בוש לקחת סידור מבית הכנסת, לכן גמר בדעתו להתחבא באחת הזויות שלא ירגישו בו, כשהלכו כולם לקח סידור של בית הכנסת והתפלל במסירות נפש ובהתלהבות מתחילה ועד סוף, ובאמצע אמר בבכיה גדולה, "רבש"ע, ידעתי כי אין עוד בעולם אדם שחטא

ב

ואברהם עודנו עומד לפני ה'.

השם', ותרגומו עד כען משמש בצלום קדם ה', וזה הוא שני פעמים חיים. שחיבב הקב"ה שנותן של צדיקים וכתבם בתורה כדי שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם, היינו שכמו שהתורה הקדושה היא

רבינו זי"ע כותב בתוך מאמרו הק': **אף לאחר הסתלקותן של צדיקים שנסתלקו מעוה"ז, אבל ימי חייהם המה צפונים ברקיע להאיר לנו מתוך חשיכה, וכמו שנאמר 'ואברהם עודנו עומד לפני**

איך הגיע הרבי מלובלין זי"ע לעזוב את לאנצוט ולהשתקע בלובלין.

פעם סיפר הרה"ק בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע (בספר חמדה גנוזה ח"א פי"ח) מעשה נפלא על השתלשלות הענינים איך הגיע הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע להשתקע שם בעיר לובלין:

הרה"ק מלובלין היה דר מתחילה בעיר לאנצוט הנמצאת לא הרחק מליזענסק, [בית מדרשו וחדרו הק' עדיין קיימים עד היום בשלמותם ולא נגעה בהם יד זרה, והוא פלא], שם התחיל להנהיג מעט את הרביסטעווע עוד בחיי רבו הקדוש הרבי ר' אלימלך זי"ע, והיה להבו תרעומות עליו, וכאשר נודע להרה"ק מלובלין מזה נסע אליו, ושאל אותו אם אמת הדבר שיש לו עילוי תרעומות, והשיב לו הן, חזר תיכף לביתו ולקח את בני ביתו ועקר דירתו משם כדי להתרחק מליזענסק, והגיע לעיר לובלין ביום עש"ק, והלך לבית הכנסת להתפלל או ללמוד, והרבנית שלו עם הילדים נשאר על המרכבה, ובאה אשה אחת והזמינה אותה להיות אצלה עם בעלה והילדים בשב"ק, ושאלה אותה הרבנית מי היא, ואמרה שהיא אשת הקצב, ולא היה לה מזה קורת רוח הרבה, עם כל זה אמרה לה שאין ביכולתה להשיב לה תשובה, וכאשר בוא יבוא בעלה תשאל אותו על כך.

אחר שעברו איזה שעות, בא הרה"ק הנ"ל להעגלה לשאול בשלומם, ושאלה אותו על הנ"ל, והשיב לה שאם יתן לו הקצב חדר מיוחד אזי מוכן להיות אצלו. אחר כך באה אשת הקצב ושאלה אותה לתשובת בעלה, והשיבה כנ"ל, אמרה אשת הקצב שעל זה מוכרחת גם היא לשאול את בעלה, ושאלה לבעלה הקצב והסכים.

נצחית כך שנותיהם של הצדיקים המה נצחיים וזכורם לעולם בעת הצורך.

אברהם אבינו ע"ה בא להשלים מנין.

הרה"ק בעל התפארת שלמה זי"ע מביא (פ' לך לך ד"ה ואעשך בשם ספר עמק המלך הקדמה שלישית פ"י) מעשה נורא שהיה בחברון בשנות קדם, פעם אחת בערב יוהכ"פ כאשר הלכו לומר כל נדרי לא מצאו בביהמ"ד כי אם תשעה אנשים בלבד, ולא היה עשירי השלים את המנין, המתפללים היו מודאגים מאוד אם יוכלו להתפלל ביום הקדוש במנין, והלכו לחפש ברחובות העיר אולי יעלה בידם למצוא עשירי להשלים המנין.

בתוך כך מצאו איש זקן ההולך בדרכו, ושאלו אותו אולי יכול לבוא להשלים המנין. שאל הזקן היש לכם מנין מתפללים ביחד אתי, ואמרו לו כן יש לנו פה מנין. אמר להם א"כ אבוא ואתפלל עמכם, ונכנס לבית המדרש והשלים המנין. הזקן התפלל עמהם כל התפלות, והם היו שמחים מאוד שמצאו להם עשירי להשלים המנין. שום איש מאנשי בית הכנסת לא ידעו מי הוא הזקן הזה, ודימו כי בודאי הוא איזה אורח.

החזן של הבית הכנסת שהיה איש חסיד, רצה להזמין את הזקן במוצאי יוהכ"פ לסעוד עמו בביתו, אבל תיכף אחר שגמרו תפילת מעריב נעלם הזקן ועקבותיו לא נודעו, ועל אתר יצאו לחפש אותו, אבל לא יכלו למצוא אותו בשום פנים ואופן, והיו כולם בצער גדול. ובאותו הלילה בא הזקן בחלום להחזן, ואמר לו שהוא היה אברהם אבינו ע"ה שבא אליהם להשלים המנין, כי ראה אותם בצער גדול שלא יתפללו ביחידות, ושמחו שמחה גדולה.

ושמש צדקה ומרפא בכנפי, וזו היא האמונה השלימה, ויתעורר גם עלינו בשפלותינו, ונזכה גם אנחנו ע"י האמונה בימי החשכות, להאיר גם עלינו אור ד' וחסדים טובים ופרנסה טובה ורפואה שלימה לנו ולכל ישראל".

בספה"ק בני יששכר (אדר מאמר ב דרוש ח אות י) כתב: שקללת אדם הראשון שנתקלל אחר אכילת עץ הדעת היתה שיהיו לו מעתה נסיונות קשים באמונה, כמאמר הכתוב (בראשית ג, יח): 'ב'קוין ודרדר תצמיח לך', דהנה ההבדל שבין הקדושה להטומאה הוא ההבדל שבין 'אחד' אמונת האחדות באנכי ה' אלקיך שורש כל המצוות עשין, לבין 'אחר' 'לא יהיה לך אלהים אחרים' הכולל כל הלאוין, וההבדל ביניהם הוא בקוין' אחד בלבד, דהיינו הנקודה העליונה הימנית של הדל"ת, שזהו המחלק בין דל"ת לרי"ש, וזהו שאמר לו הקב"ה לאדם הראשון אחר אכילתו מעץ הדעת, וקוין 'ודרד'ר' תצמיח לך, שכל הבריאה תהיה מלא ספיקות ובלבולים, ותתחלף תמיד בין 'דרדר' דהיינו דל"ת ורי"ש' ורי"ש ודל"ת'.

מהדברים דלהלן נוכל לראות עד כמה האמונה רפואה לכל תחלואי הנפש בגשמיות וברוחניות.

הזוה"ק הק' קורא למצה 'מיכלא דאסוותא' - מאכל רפואה. והרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע כתב בספרו הק' (מנחם ציון, יום ב' דחומ"מ"פ): "ידוע שעיקר העבודה זרה היא תערובת הדעות רעות, ושיבושי מחשבות רעות שבלב האדם... שאין דעתן מיושבת באמונה ובטחון, פעם יאמינו ויבטח בשם ה' ולשעה קלה יסוג אחור, וזה נתקן על ידי אכילת מצה, ובעבור זה בצאת ישראל ממצרים אמונה גדולה היתה בעם, שבאה להם על ידי אכילת המצה". וכמו כן כתב רבינו זי"ע

אחר התפלה נשאר הרה"ק מלובלין קצת זמן בבית המדרש, ובא אצלו איש אחד מלובש בשטריימיל וקאפטא וחאלטא ושיך אין זאקין, ונתן לו שלום ואמר לו שבתא טבא. ראה הרה"ק מלובלין שאותו איש אינו מעלמא הדין, שאל אותו מי הוא, והשיב לו "אני הוא אותו שאמר לו הקב"ה לך לך מארצך (בראשית יב, א)".

כאשר בא להאכסניא עשה קידוש ונטל ידיו ואכל חלה ודגים, וכאשר נתנו לפניו את הרוטב ותקע הכף לתוך הרוטב, דחה תיכף את הרוטב מלפניו, והבין בעל הבית שהלא דבר הוא, והלך לבית המבשלות ועשה חקירה ודרישה, ונתוודע לו שהמשרתת ראתה שיש לו אורח חשוב, לקחה חתיכות שומן ונתנה ברוטב כדי שיהיה שמן ואותו השומן היה חלב וכאשר ראה זאת הקצב הבין שאיש קדוש עובר לפניו, וכך נתפרסם הדבר בכל העיר ונתקבצו אליו כמה וכמה אנשים, ולא הניחו אותו לנסוע משם אלא יקבע דירתו שם ומילא משאלותם.

אמונה היא רפואה לכל תחלואי הגוף והנפש

עוד כותב רבינו זי"ע בהמשך לדבריו, על כוח הנצחי של השפעתו של אאע"ה **להאיר את אור האמונה בתוקף חשכות הגלות "והאמונה היא רפואה לכל תחלואי הגוף והנפש"** [ע"ש בביאורים מה שהבאנו דברי רבינו על זה], וכך כותב רבינו: **"אף שנהיה בעת החושך והשכחה שולטת מצד הקליפה ר"ל, אז יגן זכותם ויאיר לנו אור היום משנותיהם שלא נבוש, ושנזכור בתורת ד' ויחוד שמו ית' הוא אלקינו והוא עשנו ואל יעזבנו ואל יטשנו... ואז יתעורר לנו זכות אאע"ה שמרגלית היתה תלויה בצוארו וכל חולה הרואה אותה נתרפא**

בספר רשפי אש מביא בשם ספר נפלאות הצדיקים, שמעתי מהרב הצדיק ש"ב רבי יעקב אריה מטורבץ ז"ל, ששמע בעצמו מפי דודו הצדיק רבי יצחק מנעשכיז זל"ה, שסיפר בשם אביו הרב **הצדיק רבי מרדכי מנעשכיז** זצ"ל, איך שפעם אחת אמר לאנשים מקורביו, שנודע לו שיש עליו קטרוג בשמים, אבל לא ידע עוד מהות הקטרוג, ואחר זה אמר שנודע לו מהות הקטרוג. והרב רבי יצחק סיפר ששמע אחר כך מאביו ז"ל ענין הקטרוג איך היה המעשה, בזה"ל.

אבי ז"ל היה לו התנהגות, שכאשר בא אליו איש חולה וביקש ממנו שיתפלל בעדו שה' יתברך ישלח לו רפואה, תיכף שאל לו אם הוא מאמין שהבורא יתברך הוא יחיד ומיוחד ואין בלתו, וגם אם הוא קורא קריאת שמע בכוונה, ולא היה בניקל כ"כ להשיב הן, עד אשר האיש המבקש קיבל עליו מקודם באמת עול מלכות שמים, כי כן הוא מאמין באמונה שלימה, אז קרא בעצמו פסוק ראשון של קריאת שמע, והטעים לו פירושו בפשיטות, איך שהבורא הוא יחיד בכל העולמות, ותיכף נעשה החולה בעל תשובה גמור, אף כי מתחילה היה חוטא גדול, ואז פטר אותו לביתו ואמר לו שיתרפא, וכן היה, וגם עם נכרים הבאים אליו התנהג כן, כי שאל את הנכרי אם מאמין הוא באמונה שלימה שהבורא יתברך הוא יחיד ומיוחד, וכאשר ענהו הן פטר אותו לביתו ונתרפא.

וכאשר ראה הס"מ את כל זאת, ערך על זה קטרוג למעלה, וטען כי מעולם כאשר חטא איש ופללו אלקים ושלח עליו מחלה ומדוה, לאחר שעסק ברפואות זמן מה והוציא כסף רב, ולפעמים כל זה לא הועיל לו, נתיישב בדעתו ושב בתשובה שלמה

בספרו הק' (ישמח ישראל הגש"פ אות מח) וזל"ק: "ובכח סגולת אכילת מצה שהוא מיכלא דאסוותא מיכלא דמהימנותא, **"שמרפא כל נגעי בני אדם רפואת הנפש ורפואת הגוף"**, זוכה לתקן האכילות של כל השנה, ולאמונת ה'... כי חג הפסח מורה על אמונה... בלי השגות וכוונות רק אמונה פשוטה, בבחינת 'פתי יאמין', וכמו שאמר הבעש"ט **הקדוש** זי"ע קודם פטירתו, "אני מניח כל השגות והמדריכות שהשגתי, [איך בין אנער און גלייב]", ובערביא קורא לנער פתיא (ב"ר פ"ד ס"א), והנער מאמין באביו שכל מה שנותן לו הוא לטובתו".

ומביא עוד בשם אביו הק' האדה"ז זי"ע (ישמח ישראל הגש"פ, אות עח) כי "אף חכמי אומות הרופאים מסכימים שמצה הוא רפואה להראש, אך המה מתנבאים ואינם יודעים מה מתנבאים, והאמת הוא **דעל ידי מצה זוכה לאמונה, ומתקן ומטהר בזה המוח שהוא בראש"**.

על ידי אמונה זוכים להחיות מתים.

הרה"ק בעל ה'מאור ושמש' זי"ע כותב בספרו הק' (רמזי יום א של סוכות) כי על ידי אמונה פשוטה בהש"ת באים לידי כל הישועות בעולם, וזל"ק: **"ושמעתי מהרב הקדוש האבדק"ק נעשכיז** זצוק"ל, שעל ידי האמונה יוכל האדם להחיות מתים ולהפוך כסף לזהב ולשנות כל דרכי הטבע, וגם מי שיש לו אמונה האמיתית אינו מתיירא משום דבר, ולא יזיקנו שום דבר, ואמונה הוא לשון אמון כמו (משלי ה, ל) ואהיה אצלו אמון, שהוא לשון המשכה, שעל ידי האמונה האדם ממשיך עליו נועם אור אלקותו יתברך.

את הרב רבי מרדכי אליהם. למען יבחנו מעשי פעולתו בעניני הרפואות, אשר כפי הנשמע הם על ידי כשפים.

האדון מנעשכ"ז היה אוהב מאוד את הרב, בידעו תומת צדקו, ומאוד הרע לו אשר הרב יהיה מוכרח לנסוע מרחק רב ולהתייצב לפני שרי האקדעמיא, ומי יודע מה יהיה משפטו שם, וישלח אחר הרב מרכבה נכבדה וביקש אותו שיבוא אליו, ובבואו הביא אותו חדר לפניו מחדר ויסגור הדלת בעדם, וסיפר להרב מהפקודה מווילנא אשר יצוו עליו לשלחו שם, והדבר נגד רצונו כאשר הוא אוהבו מאוד, רק עצה אחת עלה ברעיונו אשר לא יהיה מוכרח לנסוע, וביקש מהרב אשר יטה אזנו לעצתו, ויען לו הרב אשר מאוד הוא מוכן לשמוע ולציית את עצת האדון כאשר גם הוא יודע אשר הוא אוהבו, רק באופן אשר עצתו לא יהיה נגד הדת.

ויאמר לו האדון כאשר הוא יודע מאוד אשר הרב איננו מכשף רק ירפא את החולים על ידי תפלתו לה' יתברך, אבל למה לו להתנהג כן ולהרעיש את העולם בקנאה ושנאה, הלא יוכל לרפאות את החולים על ידי עניני הטבע, בתת להם איזה סגולות וסמי רפואות, אם כי באמת הם לא יצליחו מאומה רק תפלתו וקדושתו יעשה זאת, אבל לא יהיה כל כך רעש נפלא בעיני העולם, ואם הרב יבטיח לו כן יכתוב האדון לוויילנא כי הוא יודע אשר הרב אינו מכשף רק בקי מעט בסמי רפואות, ועל ידי סמי תרופתו יצליח לפעמים לרפא החולים. כשמוע הרב רבי מרדכי את דברי האדון הכה באצבע צרדה, אשר זאת מעשה השטן למען לא יתגדל ויתקדש שמו יתברך, אך מאז הבטיח לו וכן עשה.

על חטאיו ונתרפא מחוליו, אבל כעת כאשר הס"מ יעמול עבודה רבה לפתות את האדם להחטיאו, והנה פתאום כאשר יקרה לו איזה בקשה, ויסע להרב מנעשכ"ז והוא יהפוך אותו ברגע אחד לבעל תשובה גמור, ולשווא כל עבודתו. ועל זה השיבו את הס"מ כי לא יועיל בטענתו מאומה, כי כן נגזר בשמים אשר הרב מנעשכ"ז יהיה מושל, וכאשר יגזור כן יקום. שוב חזר הס"מ וטען, לו יהיה שנגזר כן שגזירת הרב רבי מרדכי יהיה קיימת, אבל על כל פנים לא טוב הדבר אשר הרב ינהג עבודתו כל כך בהתגלות ופרסום כזה, רק צריך להלביש ישועתו לאנשים הבאים אליו מעט בדרך הטבע, בתתו לחולים איזה סמי רפואות, ואם גם על ידי זה יתעורר האיש לשוב בתשובה, לא יהיה הדבר מפורסם כל כך לאותות השמים והרב לעושה נפלאות לבדו, והבחירה תהיה חפשית ביד בני אדם, על זה הסכימו בשמים לדברי הס"מ אשר מהיום והלאה לא ירפא הרב את החולים רק על ידי סמי רפואות אשר יתן להם.

והנה בעיר ליבואני לא רחוק מנעשכ"ז אצל הגראף דשם היה דאקטאר אחד, וכאשר שמע את מעשה הרב מנעשכ"ז חרה לו עד מאוד ונתקנא בו, אשר ידע כי חולים רבים אשר מקודם היו אצלו כמה פעמים לרפא אותם מחליים והוא לא היה יכול לרפאם, וכאשר נסעו אל הרב מנעשכ"ז ריפא אותם ביום אחד, וחרפה גדולה היתה לו זאת ולשווא כל צרי גלעד, ויכתוב שטנה לעיר ווילנא להאקדעמיא דשם, כי היות אשר סמוך אליו בעיר נעשכ"ז יושב יהודי אחד אשר ירפא חולים בזמן קצר בלי שום רפואות, ובטח הוא מכשף, ותיכף כתבו שרי האקדעמיא להאדון מעיר נעשכ"ז אשר ישלח

פניני ישמח ישראל

פנינים יקרים מתורתו של רבינו על פרשת השבוע.
(חלקי בלבד)

ויהיו חיי שרה

ויהיו חיי שרה ואיתא במדרש:מה צריך לומר 'שני חיי שרה' באחרונה, לומר לך שחביב חייהם של צדיקים לפני המקום בעולם הזה ובעולם הבא. היינו כמו שפירש רש"י ז"ל במדרש שלשון 'שני חיי שרה' מורה על ב' מיני חיות בעולם הזה ובעולם הבא, 'בעולם הזה' היינו שהצדיקים עיקר מגמת רצונם בכל חייהם בעולם הזה להעלות נחת רוח ליוצרים ובוראים, 'ובעולם הבא' פירוש בעת הסתלקותם ועלותם מעולם הזה לעולם הבא מוסרים נפשם באהבה ובטהרה ובשמחה מגודל היחוד לה', שכל תשוקתם וחפצם בכל ימי חייהם למסור נפשם לה', להעלות נפשם לשרשם. וזה שאמרו חז"ל צדיקים במיתתם נקראו חיים, שכל ימי חייהם עושים הכנה לעת עלות נפשם לשרשם, שיעלו ויפרדו מעולם הזה בקדושה ובטהרה.

חיי שרה ו

למה נסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק

כאשר בא יצחק וסיפר לה כל הענין, ואת היחוד הגדול אשר עשו, ופשט צווארו באמת להשחט על קדושת שמו ית', גם היא בגודל קדושתה חשקה נפשה מאוד לזכות ליחוד הגדול הזה, והקב"ה מחבב

שנותיהם של צדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, היינו שהקב"ה שולח להם הסיבה שיבואו באחריתם בעתם וזמנם, שכלו שני חייהם בעולם הזה, לידי יחוד גדול כזה ולהסתלק מעולם הזה ביחוד שמו ית', אולם באמת כלו גם כן שני חייהם, ולזאת יחדה גם כן שרה אמנו את היחוד הלז ומסרה נפשה באמת להשי"ת ופרחה נשמתה ממנה, וכמבואר בעבודת ישראל על פסוק ותמת שרה בקרית ארבע, היינו בארבע אותיות של שם ה' ב"ה. ועל ידי כל היחודים האלה מאברהם ויצחק ושרה, נתקדש יצחק בקדושה יתירה, ויצא מכל שמץ דופי, למען יתקדש בקדושת אבות, ושיליד את יעקב אבינו ע"ה, בחיר שבאבות, בקדושה ובטהרה.

תולדות א

וה' ברך את אברהם בכל

...וכדברינו יוכל להיות שזה הוא המכוון במדרש רבה אברהם היה מברך את הכל וכו' מי ברך את אברהם הקב"ה שנאמר 'וה' ברך את אברהם בכל', משה נסן של ישראל וכו' ומי הוא נסו של משה הקב"ה שנאמר ויקרא שמו ה' נסי, דוד רוען של ישראל וכו' ומי הוא רועה של דוד הקב"ה שנאמר ה' רועי. הפירוש הוא על דרך אומרם ז"ל שכינה

אברהם אבינו היה מעלה אנשים פשוטים ופחותים מארץ למדריגות רמות ונשגבות

אברהם אבינו עליו השלום היה אומר א'לקי ה'שמים ו'אלקי ה'ארץ, השם הדעת כסדרן, שהוא היה המחבר הארץ לשמים, היינו שהיה מעלה אנשים פשוטים ופחותים מארץ למדריגות רמות ונשגבות, ומחבר ומקשר אותם לשמים, וכמו שאמרו חז"ל קונה שמים וארץ שהקנה שמים וארץ להקב"ה, שהיה מקנה את דברים הארציים לה', ונעשה על ידי זה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וכנודע שתכלית בריאת הארץ היה למען להעלותה למעלה ראש, וכמאמר הכתוב השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, שנתנה לבני אדם למען להעלותה למדריגות שמים.

חיי שרה ה

וכל טוב אדוניו בידו

וכל 'טוב אדוניו בידו', כי החזיק עצמו שכל הטוב וכל המדות טובות שיש בו המה רק מאדוניו וזה הוא בידו, אבל מצד עצמו אין מאומה בידו. וגם מרומז שכל טוב שהיה באדונו אברהם שידע והשכיל בדעתו שהכל הוא מה', היה זה המדה גם בידו לדעת ולהשכיל כי כל הכח אינו מצדו רק מהשי"ת באמצעות רבו אברהם אבינו ע"ה.

חיי שרה ד

ועשה חסד עם אדוני אברהם

ועשה חסד עם אדוני אברהם וכו', רבי חגי בשם רבי יצחק אמר הכל צריכים לחסד, אפילו אברהם שכל החסד מתגלגל על ידו צריך לחסד, שנאמר ועשה חסד עם אדוני אברהם התחלת גמור. היינו שגם זה היה תפילת אליעזר, שבזכות זה שאדוני אברהם איננו מכיר במעלתו ובחסדיו, ורק מחזיק

מדברת מתוך גרונו של משה, שהיה בטל ומבוטל עד שלא הרגיש את עצמו כלל, ושכח המדבר ממנו הוא רק כח השכינה, כאילו לא היה אמצעי כלל, לכן גם הנסים שנעשו על ידו לא תלה כלל שנעשה על ידו ובאמצעותו, רק הקב"ה עשה כל הנסים כמעט בלי אמצעותו. וכן אברהם אבינו ע"ה בירך את הכל, אבל לא הרגיש בנפשו כי הוא המברך, כי היה בטל ומבוטל בעיני עצמו, רק תלה כל הברכות בהקב"ה כי הוא המברך. וכן דוד החזיר כל הכח הרועה והזן ומפרנס להקב"ה, כי רק הוא הרועה ושומרן ומצילן, אבל לא תלה בעצמו כלום, ודוד הוא הקטן, וסיהרא לית לה מגרמה כלום.

חיי שרה ד

ואשביעך בה' אלקי השמים ואלוקי הארץ

ואשביעך בה' אלקי השמים ואלוקי הארץ, ראשי תיבות הוא שם הדעת כנודע, והיינו שהיה משפיע דעת לכל אחד ואחד במצבו שהוא עומד, לשפוט את עצמו במאזני שכלו ובפלס המשפט היא הדעת לידע מצבו, ר"ל זה שזכה להרגיש בנפשו אפס קצה מחכמה הקדושה, ודימה בנפשו שהוא קרוב מאוד לאור פני מלך חיים, ידע בנפשו שהוא רחוק מאוד מעצם שער הקדושה, כי עומד עוד מחוץ לאסקופת העזרה, שהוא בפתח האוהל בבחינת פרוזודור להטרקלין, וזה שחטא ומשים אל לבו רוב מעשיו המקולקלים, ולבו כדונג נמס בתוך מעיו בראותו איך שנתרחק מאור פני מלך חיים, עם כל זה אל יאמר לנפשו נואש ויחזק את עצמו שח"ו לא נתרחק, כי עוד יש פתח לפניו בתשובה, ואם צעק יצעק אל ה' ויאנח אנהא אחת מעומקא דלבה ישמע לו, כי חנון הוא, ויעלה לאור עולם.

חיי שרה ז

הכל צריכין לחסד אפילו אברהם שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו

ועשה חסד עם אדוני אברהם וגו' הכל צריכין לחסד אפילו אברהם שהחסד מתגלגל בעולם בשבילו. היינו שאפילו כשזוכה האדם למדריגות גדולות, צריך חסדי השי"ת שיזכה לאור הדעת האמיתי, שידע לקרב ולדבק את עצמו בהבורא ב"ה, שכל מה שנתקרב יותר יודע תכלית הידיעה אשר לא נדע, שעוד רחוק הוא מעצם אור הקדושה הפנימית.

חיי שרה ז

את עצמו שהוא אינו כלום ולא עשה מאומה, ועיניו צופיות לחסדי ה' שירחם עליו ויגמול אותו בחסד, אבל לא לפי מדותיו, ואליעזר ידע היטב מדות ומעלות וקדושת רבו אברהם אבינו ע"ה, ושאף על פי כן אין אברהם מרגיש כלום, לכן התפלל שבזכות זה תרחם עליו ועשה עמו חסד, וכמו שהתחלת מבלי אתערותא דלתתא לעשות עמו חסד חנם, כן תגמור חסדך לעולם.

חיי שרה ד

ואברהם זקן בא בימים.

מי שזוכה והוא מקדש ומטהר ימיו ושנותיו, על ידי שעוסק בתורה ותפילה, הוא בא בימים, שהימים שקידש הם קיימים לעולם, וכמו שנאמר אצל אברהם - 'ואברהם זקן בא בימים', אך אם לא עשה כן, הימים יצאו ויחלפו ויעברו, כיום אתמול כי יעבור.

חנוכה נו

אמרות ופנינים יקרים

מספה"ק ישמח ישראל

האבות הק' • יצחק אבינו

שני חיי האבות משפיעים לעולם שפע קדושה והתעוררות תשובה

חביב חיייהם של צדיקים לפני המקום בעוה"ז ובעוה"ב, היינו בעת שהמה אתנו בעוה"ז בחיים חיותם זה הוא פעם הראשון, ופעם השני הוא אחר הסתלקותן ר"ל אף בעת שהמה בעולם העליון עכ"ז זמן חיייהם הם לעולם, שהמה צפונים ברקיע להאיר לנו מתוך חשיכה. וז"ש המדרש כתיב יודע ה' ימי תמימים זה אברהם וכו' שחבב הקב"ה שנותן של צדיקים וכתבם בתורה כדי שתהא נחלת ימיהם "זכורה לעולם, פי' קדושת נחלת ימי שני חיי האבות הקדושים משפיעים לעולם שפע קדושה ונצוצי התעוררות תשובה, כנודע זכר הוא בחי' המשפיע, וזה ונחלתם "לעולם נחלת ימיהם מעוררים לתשובה, עולם הוא תשובה, כמו"ש הזוה"ק ועבדו לעולם היא עלמא דבינה, ובינה היא תשובה ע"ד ולבבו יבין ושב.

חיי שרה ח

הקריאה מעורר הזמן ומסוגל לתשובה

או יאמרו ונחלתם "לעולם תהי". הזמן נקרא לא הוו, כי הימים חלפו ועברו כיום אתמול כי יעבור ואין, אך אם זוכה לקדש ולטהר הזמן מכניס הוי' בהזמן, ויש לשנים האלה קיום והיות למען יעמדו ימים רבים, וזה

האבות הק'

ע"י הקריאה בתורה משני חיי האבות מתעורר קדושתן

ונזכה שקדושת הזמן יאיר לנו בתוך החשכות, וז"ש במד' ואלה ימי חיי אברהם שחבב הקב"ה שנותן של צדיקים וכתבם בתורה כדי שתהא נחלת ימיהם זכורה לעולם, היינו ע"י מה שקורא בתורה ימי שנותיהם נתעורר קדושת הזמן קדושת שנותיהן, ובאורם נראה אור.

חיי שרה ו

הניחו זכותם לבניהם להאיר לנו מתוך חשיכה

אבותינו הק' נ"ע הניחו זכותם לבניהם בעת שיצטרכו, כי עיקר מגמת האבות לטובת בניהם, כי עטרת זקנים בני בנים, ושרה אמנו בשמעה שאברהם הניח זכות עקידה לבניהם צווחה ששה קולות כנגד ששה תקיעות, ר"ל בעת שיעמדו בדין יזכור להם

זכותה, וימלא עליהם ברחמים, כי לזכר עולם יהי' צדיק, קדושת ימיהם שקדשו וטהרו נשארים לעד להאיר מתוך חשיכה. וזה ונחלתם לעולם תהי' שנותיהם קימים לעד עבורינו.

חיי שרה ח

ע"י הכנעה מתעורר זכות אבות

כאמת אם מתבונן האדם ומצייר גדולת קדושת אבותינו הק' אברהם יצחק יעקב, וכמאה"כ הביטוי אל צור הוצבתם ואל מקבתבור עיקרתם וגו', אך יעזו ויהצוף להתפלל בזכותם, אולם ע"י הכנעה הבאה מכח ההתבוננות שהוא מורע האבות הק' ומצבו השפל נגד האבות, בזה עצמו הוא מעורר זכות אבותינו הק', שיעלה תפלתנו לרצון לפני אדון כל

תולדות ה

מחשבה טובה מהקדמונים להאחרונים, אף שיצרם רע ולא יוכלו לכוון, 'והכן לבבם' היינו לבב האבות, 'אלך' שזה יעלה לזכרון, 'והכן' היינו לבב האבות הראשונים אברהם יצחק ויעקב המוזכרים בריש הפסוק, 'אלך' שיעלה ויבוא לפניך מחשבתם הטובה לבניך ולבניהם עדי עד, אף שהמה משוקעים בעולם הזה מפאת הצרות ושעבוד מלכות ושאר שבעיסה, וזה 'ליצר מחשבות לבב עמך', ואין לנו שכל לכוון, תצרף מחשבות האבות למעשינו, ותתמלא עלינו רחמים.

וידאו

אבותינו הקדושים נ"ע הניחו זכותם לבניהם בעת שיצטרכו

איתא במדרש: אמר [אברהם] לפניו, רבון העולמים בשעה שאמרת לי, קח נא את בנך את יחידך היה לי מה להשיבך, אתמול אמרת לי, כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו קח את בנך וגו', וח"ו לא עשית כן, אלא כבשתי רחמי לעשות רצונך, יהי רצון מלפניך ה' אלקי בשעה שיהיו בניו של יצחק באים לידי עבירות ומעשים רעים, תהא נזכר להם אותה העקידה ותתמלא עליהם ברחמים. כי אבותינו הקדושים נ"ע הניחו זכותם לבניהם בעת שיצטרכו, כי עיקר מגמת האבות לטובת בניהם, כי עטרת זקנים בני בנים. ושרה אמנו בשמעה שאברהם הניח זכות עקידה לבניהם צווחה ששה קולות כנגד ששה תקיעות, ר"ל בעת שיעמדו בדין זכור להם זכותה, וימלא עליהם ברחמים, כי לזכר עולם יהיה צדיק, קדושת ימיהם שקדשו וטהרו נשארם לעד להאיר מתוך חשיכה. וזה ונחלתם לעולם תהיה שנותיהם קימים לעד עבירינו.

חיי שרה ח

נחלתם לעולם תהי', ר"ל בקדושת מעשיהם התמימים היו מכניסים הוי' בהזמן, שיהי' לעולם לבני בניהם לעת רצון בעת הצורך בימי עניינו ומרודינו, להקים גם שנותינו אשר אין להם קיום והוויית. והקריאה מעורר הזמן והזמן מעורר הקריאה ומסוגל לתשובה.

חיי שרה ח

ימי חייהם הם באויר השמים מוצפנים להאיר לנו בימים האלה

ימי חייהם הם באויר השמים מוצפנים להאיר לנו מתוך חשיכה בימים האלה אשר מפגיע אין בעדינו כי נסעו למנוחות, אז הקב"ה מופיע אור שנותיהם של צדיקים האלה, כי כמו שהצדיקים מקדשים מקומם שהוא בחי' עולם מ"עשן... כמו כן בחינת נפש מ"עשן שמקדש ומטהר את עצמו בקדושה ובטהרה, וזה נשאר לעד ולזכר עולם יהיה צדיק, וגם כן ימי חייהם שהוא בחינת שנה מ"עשן נשאר לעד להאיר מתוך חשיכה בדורות אחרונים בעקבתא דמשיחא, שמתוקף הצרות והחשכות והשאר שבעיסה ושעבוד מלכיות נשכח מהם האור נערב הצפון בקרבם, היינו החלק אלקי ממעל שנפח בקרבם, ודימו בדעתם שאבדו תקותם ח"ו מכל צד, כי אין להם במה להחיות נפשותם האומללים, וגם אין מי שיפגיע בעדם, נתעורר הזמן נחלת ימיהם שקדשו וטהרו להאיר לנו בתוך החשכות

חיי שרה ו

בקשתנו שהקב"ה יזכור מחשבה טובה מהקדמונים להאחרונים, אף שיצרם רע ולא יוכלו לכוון.

ה' אלקי אברהם יצחק וישראל אבותינו שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך וגו', היינו שתזכור

כל אחד יכול לפעול בתפילתו כל טוב, ע"י זכות תפילת האבות שהתפללו על הדבר הזה.

כל מעשי אבות סימן לבנים, וכל תפילותיהם היו רק לבניהם אחריהם שיוכלו להתפלל ג"כ בעת צרתם, ותפילות אבות תקנום שתיקנו דרך למעבר תפילתנו ג"כ בהתכלותנו בתפילתם, כי תפילתם עשה דרך לכל הבא להתפלל אח"כ, ואף שלא יהי' ראוי לתפילה הזאת, יתוסף בו רבות קודשא שיפעול בתפילתו כ"ט. ע"י זכות תפילת הצדיקים שהתפללו על הדבר הזה, ואף על בני חיי ומוזני דלאו בזכותא תלי' מילתא אלא במזלא עילאה

תולדות ג

יצחק אבינו

יצחק אבינו האיר בחושך אור אמונה לישראל
בלכותם להאמין בחי עולמים

יצחק אבינו האיר בחושך אור אמונה לישראל בלבנותם להאמין בחי עולמים, שהוא ממציא כל הנמצאים ומסבב כל הסיבות ומהוה כל הויות, וזהו יזרע יצחק ע"ד מאחז"ל אמונה זה סדר זרעים, שמאמין בחי עולמים וזרע, היינו כי אחרי שזרע רואה בחוש כי פעולתו אפס בלתי השגחת הבוב"ה, כי כל זמן שהגרעין שלם כאשר זרעו לא יקבל כח העפר ולא יצמיח, זולת אחרי שנרקב ונעשה כח היולי אזי יוכל לחבר א"ע בכח העפר ויצמיח, כן כל זמן שהאדם מדמה בנפשו אשר כחו ועוצם ידו עשה הכל אין בו כח החיוני לצמוח, רק אחר שנרקב ואז יודע האדם כי כבר כלו כל הפעולות שלו אז הוא צומח, וכשהאדם זרע הוא מאמין בהקב"ה שצוה והטביע בכח הבריאה שבעולם המעשה מוכרח האדם לעשות דבר מה, אבל עיקר כח הצמיחה והחיות הכל הוא מה', ובזה האמונה הוא ממשיך כח החיוני והצמיחה להצומח, וזה ה' זריעת יצחק אבינו.

סוכות י"ט

יצחק אבינו לימד יראת ה' איך ליראה ולפחד
מהדר גאונו ית"ש.

ומזריעת יצחק אבינו שזרע ונטע כרם אמונה ויראת ה' בלבבות ישראל גדלו והצמיחו ועשו פרי, ופירות ופירותיהם, וימצא "מאה" שערים, כי הדברי תורה פרים ורבים. וז"ש רש"י ז"ל אומד זה למעשרות ה', כידוע דברי הזוה"ק מעשר רומז ליראה, כי י"ד היא יראה כנודע, כי הופיע אור יראת ה' איך ליראה ולפחד מהדר גאונו ית"ש, וכידוע מדתו מדת יראה, גבורה גימט' יראה, ולאמונה יוכל לזכות כל אחד מישראל באיזה מצב שיהי ועיקר להאמין ברוממות ה' ולחזק א"ע שתפלותיו עולה למעלה למעלה, כי העיקר באבנתה דליבא תל' מילתא.

סוכות י"ט

יצחק אבינו נתקדש בקדושה יתירה ע"י היחודים. כאשר בא יצחק וסיפר לה כל הענין ואת היחוד הגדול אשר עשו, ופשט צווארו באמת להשחט על קדושת שמו ית', גם היא בגדול קדושתה חשקה נפשה מאוד לזכות ליחוד הגדול הזה, והקב"ה מחבב שנותיהם של צדיקים בעוה"ז ובעוה"ב, היינו שהקב"ה שולח להם הסיבה שיבואו באחריתם בעתם וזמנם, שכלו שני חייהם בעוה"ז, לידי יחוד גדול כזה ולהסתלק מעוה"ז ביחוד שמו ית', אולם באמת כלו ג"כ שני חייהם, ולזאת יחדה ג"כ שרה אמנו את היחוד הלז ומסרה נפשה באמת להשי"ת ופרחה נשמתה ממנה, וכמבואר בעבודת ישראל ע"פ תמנת שרה בקרית ארבע היינו בארבע אותיות של שם ה' ב"ה, וע"י כל היחודים האלה מאברהם ויצחק ושרה, נתקדש יצחק בקדושה יתירה ויצא מכל שמין דופי, למען יתקדש בקדושת אבות, ושיוליד את יעקב אבינו ע"ה בחי שבאבות בקדושה ובטהרה.

תולדות ג

תלה הכל בזכות אביו ואנו מתפללים הכל כמו
יצחק אבינו רק בזכות אבות

אברהם הלך תמיד במחשבה שהוא מצד עצמו אין לו שום זכות במה לתלות, רק זה הזכות שיש לו בן הגון יצחק, ויצחק תלה הכל רק בזכות אביו אברהם, וזה ה' הלוכם ודרכם בקודש תמיד, ... ולכן הקב"ה הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, בחסדו הגדול למען לעשות זכר לנפלאותיו במדת חנון ורחום ה', הקשיב ונעתר לתפילת יצחק שתלה הכל בזכות אביו, אף שלפי האמת ה' לו זכות עצמו, אך הוא תלה הכל רק בזכות אבותיו, ולזאת נתעורר זכות תפילה כזאת בזכות אבות, ממילא גם אנחנו אף שאין לנו זכות עצמינו, אעפ"כ אנו מתפללים הכל כמו יצחק אבינו רק בזכות אבות, וזכותם ותפילתם נתעורר שנוכל גם אנחנו להוושע בכל תפילותינו, ולהתוסף בנו רבות קודשא ע"י התפילות, שנהי' ראויים גם בזכות עצמינו שיוכל הקב"ה לתלות בזכות עצמינו, לפיכך לו ולא לה.

תולדות ג

תפילתו היה הכנה עבורנו שנוכל להפוך מדית הדין לרחמים

אך נראה דכל התנאים מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דכולם מודים שכל תפלות יצחק אבינו עליו השלום הי' הכל לפעול ישועות עבור דורות האחרונים, רק משמעות דורשין איכא ביניהם, והפי' שפך תפלות בעושר, היינו כמו שפרשי"ז"ל שכל לשון עתר לשון הפצרה וריבוי הוא, והנה באמת פליאה נשגבה על יצחק אע"ה שלא יפעול בתפלתו הקדושה והטהורה כ"א אחר הפצרות ורבוי, לכן מותרין המדרש דבאמת הי' יכול יצחק אע"ה לפעול בתפלתו בעושר, בבחי' עושר, ע"ד ועשיר יענה עזות, אלא למה שפך תפלות הרבה, ע"ד תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו, הכל עבורינו, היינו כאשר לא נהי' בבחי' עשירים רק בבחי' עני אז גם עלינו יערה רוח ממרום, וכאשר נתפלל תפלת עני ישמע ה'.

תולדות ד

הקב"ה נעתר לו ולא לה, למען שיזכור לנו זכות אבות אף שלא נהיה ראויים מצד עצמינו.

יצחק אבינו ע"ה המשיך שיצחק אבינו ע"ה המשיך חסד עבורינו ממזל הח' שהוא 'נוצר חסד', ורבקה המשיכה ממזל י"ג שהוא 'ונקה', על דרך אמרם ז"ל (יומא פו.) מנקה הוא לשבים, היינו לבעל תשובה ששב מעצמו לה' ממעשיו הרעים, אמנם מי יוכל לזכות לתשובה שלימה, ולהמשיך חיי בני ומזונני ממזלא עילאה מצד מעשיו, לפיכך נעתר הקב"ה לו ולא לה, למען שיזכור לנו זכות אבות אף שלא נהיה ראויים מצד עצמינו, וכפי שמבואר בזוה"ק עצה היעוצה לזכות להמשיך ממזלא עילאה הוא על ידי מדת ביטול כאין ממש.

תולדות ד

לעילוי נשמת

זקני הרה"ח ר' מאיר דב"ר שמעון יצחק ז"ל רבניצר

נלב"ע י"א אדר

א"מ הרה"ח ר' בנימין ב"ר מאיר דב"ל רבניצר

נלב"ע ז' תשרי תשפ"א

א"מ האה"ח מרת בריינדל ב"ר אברהם ז"ל רבניצר

נלב"ע ב"ג כסלו תשנ"ה

מו"ח הרה"ח ר' נתן נטע ב"ר שמעיה ז"ל שושיצקי

נלב"ע ט"ו מרחשון תשס"א

ת.נ.צ.ב.ה.

